

اضافاتی بر عربی ۳

تهیه و تنظیم: میر کاظمی

شامل:

توضیح قواعد

کامل کردن ترجمه ی دروس

تمرینات اضافی

نکات ترجمه ای

التحلیل الصرفي و الاعراب

فہرست مطالب

درس	العنوان	القواعد	الصفحة
الدرس الاول	الهي الهي فقير أتاك	المعتل (١) (المثال - الاجوف)	٣
الدرس الثاني	شمس العدالة	المعتل (١) (الناقص)	١١
الدرس الثالث	سنريهم آياتنا...	المفعول المطلق و المفعول فيه	٢٠
الدرس الرابع	أم الشهداء	الحال	٢٧
الدرس الخامس	طلّاع النور	التمييز	٣٤
الدرس السادس	إغتنام الفرصة	الإستثناء	٣٩
الدرس السابع	عليكم بالقرآن	المنادى	٤٤
نكات ترجمه ای	-----	-----	٥٢
التحليل الصرفي و الاعراب	-----	-----	٦٠

بسم الله الرحمن الرحيم

الدرس الاول الهي الهي فقير أتاك المعتل (١) (المثال - الاجوف)

كلمات و اصطلاحات مهم

هَبْ :	الوَهَاب :	مُحَضَّر :	أَنْطَقْتِي :	أَزْكَى :	مَسْتَأْهَل :	أَهْل :
الهُوَى :	مُنَى :	رَضَا :	الْحَبْر :	يَفُوز :	رَاح :	كَان لَا يَدْع :
قَبَّل :	أَجْلَسَ :	لَمْ يُقَبَّل :	لَمْ يُجْلِس :	إِنْزَعَج :		

مترادفات :

وَدَع :	يَدْع :	دَع :	هَب :	أَزْكَى :	تَهْوَى :	رَاح :	تَلْقَى :
---------	---------	-------	-------	-----------	-----------	--------	-----------

الهي الهي فقير أتاك

أكمل الترجمة الفارسية :

خدایا خدایا..... به سوي تو

خدایا

از خود رحمتی بر ما زیرا تو هستی.

پروردگارا، آنچه را که به ما وعده داده‌ای، به!

(به یاد آور) روزی را که، آنچه را حاضر می‌یابد.

پروردگارا، در دلم نوری و و فهم و

پروردگارا، مرا با هدایت و به من پرهیزگاری و مرا به موفق

گردان.

خدای من، اگر من رحمت تو تو که به لطف ، بر من

و خداوند به شما وعده‌ی و می‌دهد.
خدای من

..... تو و خشنودی تو من است .

پس و خشنودیت را به من

قواعد درس:

فعل صحیح و فعل معتل

به حروف « واو ، الف ، یاء (و، ا، ی) » حروف عله می‌گویند.
فعلی که در حروف اصلی آن حرف عله به کار رفته باشد «فعل معتل» و اگر به کار نرفته باشد ، «فعل صحیح» نامیده می‌شود.

عین المعتل في الافعال التالية:

۱) هداً ۲) یسألون ۳) تنالون ۴) ینصرون

اعلال

اعلال عبارت است از تغییراتی که در یک فعل معتل برای تلفظ آسان تر صورت می‌گیرد . این تغییرات با تبدیل حرف عله به حرف دیگر ، ساکن کردن و یا حذف آن صورت می‌گیرد.

انواع اعلال

۱- اعلال به قلب: حرف عله برای تلفظ آسان تر به حرف عله دیگر تبدیل می‌شود. برای مثال:

حرف عله هر گاه متحرک و حرف قبل از آن «مفتوح» باشد به «الف» تبدیل می‌شود.

قَوْلٌ ← قال هَدَى ← هدى يَخْشَى ← يخشى

۲- اعلال به اسکان: حرف عله در وسط و آخر فعل مضارع معمولاً ساکن می‌شود.

يَقُولُ ← يقول يَسِيرُ ← يسير يَدْعُو ← يدعو

۳- اعلال به حذف : حرف عله برای تلفظ آسان تر حذف می شود. برای مثال : هر گاه حرف عله، ساکن و حرف بعد از آن نیز ساکن باشد ، برای دفع التقاء ساکنین حرف عله «حذف» می شود.

يَقُولْنَ ← يَقُلْنَ قُولُ ← قُلْ

انواع معتلات

فعل معتل انواعی دارد:

معتل «مثال» :

فعلی است که اولین حرف اصلی آن « فاء الفعل » حرف عله باشد. مانند : وصل ، وجد ، وهب ، يئس و...

تغییرات (اعلالات) فعل معتل مثال:

الف: در ماضی معتل مثال حرف عله هیچ تغییری نمی کند و مانند یک فعل صحیح صرف می شود.
وَجَدَ ، وَجَدْتُ ، وَجَدَا ، وَجَدْتَا ، وَجَدُوا ، وَجَدْنَ / وَجَدْتِ ، وَجَدْتُمَا ، وَجَدْتُمْ ، وَجَدْتُنَّ / وَجَدْتُ ، وَجَدْنَا

ب: در مضارع و امر معتل مثال بر وزن های «يَفْعِلُ» و گاه «يَفْعُلُ» در تمام صیغه ها واو حذف می شود.
وَجَدَ - مضارع : يَجِدُ امر : جِدْ وَهَبَ - مضارع : يَهْبُ امر : هَبْ

فعل های «وَصَلَ - » و «وَدَعَ - » را به صورت ماضی ، مضارع و امر صرف کنید.

نکات:

۱- در مضارع و امر معتل مثال در صورتی که حرف عله «ياء» باشد حذف نمی شود. يَنْسَ يَبْأَسُ

۲- در مضارع مجهول معتل مثال حرف عله حذف نمی شود. يَجِدُ (معلوم) يُوجَدُ (مجهول)

۳- در مضارع معتل ثلاثی مزید حرف عله حذف نمی شود.

«وَصَلَ» در باب افعال: ماضی : أَوْصَلَ مضارع: يُوصِلُ امر: أَوْصِلْ

جدول صرف معتل مثال وصف - وهب -

صیغه	ماضی	مضارع معلوم	امر
لِلغَائِبِ	وَصَفَ وَهَبَ	يَصِفُ يَهْبُ	-----
لِلغَائِبَةِ	وَصَفَتْ وَهَبَتْ	تَصِفُ تَهْبُ	-----
لِلغَائِبِينَ	وَصَفَا وَهَبَا	يَصِفَانِ يَهْبَانِ	-----

لِلغَائِبِينَ	وَصَفْتَا	وَهَبْنَا	تَصِفَانِ	تَهْبَانِ	-----
لِلغَائِبِينَ	وَصَفُوا	وَهَبُوا	يَصِفُونَ	يَهْبُونَ	-----
لِلغَائِبَاتِ	وَصَفْنَ	وَهَبْنَ	يَصِفْنَ	يَهْبْنَ	-----
لِلْمَخَاطِبِ	وَصَفْتَ	وَهَبْتُ	تَصِفُ	تَهْبُ	صِفْ هَبْ
لِلْمَخَاطِبَةِ	وَصَفْتَ	وَهَبْتُ	تَصِفِينَ	تَهْبِينَ	صِفِي هَبِي
لِلْمَخَاطِبِينَ	وَصَفْتُمَا	وَهَبْتُمَا	تَصِفَانِ	تَهْبَانِ	صِفا هَبَا
لِلْمَخَاطِبَتِينَ	وَصَفْتُمَا	وَهَبْتُمَا	تَصِفَانِ	تَهْبَانِ	صِفا هَبَا
لِلْمَخَاطِبِينَ	وَصَفْتُمْ	وَهَبْتُمْ	تَصِفُونَ	تَهْبُونَ	صِفُوا هَبُوا
لِلْمَخَاطِبَاتِ	وَصَفْتُنَّ	وَهَبْنَّ	تَصِفْنَ	تَهْبْنَ	صِفْنَ هَبْنَ
لِلْمَتَكَلِّمِ وَحْدَهُ	وَصَفْتُ	وَهَبْتُ	أَصِفُ	أَهَبُ	-----
" مع الغير	وَصَفْنَا	وَهَبْنَا	نَصِفُ	نَهَبُ	-----

۲- معتل اجوف

فعل معتل است کہ دومین حرف اصلی آن «عین الفعل» حرف علّہ باشد. مانند: قام، قال، ذاق، سار، باع و ...

ماضی اجوف:

در ماضی اجوف در صیغہ های اول تا پنجم حرف علّہ به «الف» تبدیل می شود. (اعلال به قلب) ولی از صیغہ ی ششم تا آخر بعد از تبدیل شدن به «الف» برای دفع التقاء ساکنین حرف علّہ حذف می شود.

قام ُ قامَتْ، قاما، قامَتَا، قامُوا، قُئِمْنَ، قُئِمَتْ ...

باعَ - باعَتْ، باعا، باعَتَا، باعُوا، بَاعْنَ، بَاعَتْ ...

خافَ - خَافَتْ، خافا، خَافَتَا، خَافُوا، خَافْنَ، خَافَتْ ...

نکته: حرکت فاء الفعل از صیغہ ی ششم تا آخر با توجه به حرکت عین الفعل مضارع «کسره» یا «ضمه» می باشد.

قال ُ	سار ِ	خاف ِ
قَالَ	سَارَ	خَافَ
قَالَتْ	سَارَتْ	خَافَتْ
قَالَا	سَارَا	خَافَا
قَالَتَا	سَارَتَا	خَافَتَا
قَالُوا	سَارُوا	خَافُوا
قُلْنَا	سِرْنَا	خِفْنَا
قُلْتُمْ	سِرْتُمْ	خِفْتُمْ
قُلْتُنَّ	سِرْتُنَّ	خِفْتُنَّ
قُلْنَا	سِرْنَا	خِفْنَا

مضارع اجوف:

در تمام صیغه های مضارع حرف عله ساکن می شود (اعلال به اسکان) اما در صیغه های جمع مؤنث (لغاتبات و للمخاطبات) برای دفع التقاء ساکنین حرف عله حذف می شود. (اعلال به حذف)

نکته: اگر مضارع اجوف بر وزن «یَفْعُلُ» باشد حرف عله در مضارع به «الف» تبدیل و در صیغه های جمع مؤنث حذف می شود. فعل های «نام ، خاف ، نال ، شاء» از این قرار هستند.

نام - ینام خاف - یخاف نال - ینال شاء - یشاء

مضارع قال ء	مضارع سار ء	مضارع خاف ء
یَقُولُ یَقُولَانِ	یَسِيرُ یَسِيرَانِ	یَخَافُ یَخَافَانِ
یَقُولُونَ یَقُولْنَ	یَسِيرُونَ یَسِيرْنَ	یَخَافُونَ یَخَافْنَ
تَقُولُ تَقُولِينَ	تَسِيرُ تَسِيرِينَ	تَخَافُ تَخَافِينَ
تَقُولَانِ تَقُولَانِ	تَسِيرَانِ تَسِيرَانِ	تَخَافَانِ تَخَافَانِ
تَقُولُونَ تَقُولْنَ	تَسِيرُونَ تَسِيرْنَ	تَخَافُونَ تَخَافْنَ
أَقُولُ أَقُولَانِ	أَسِيرُ أَسِيرَانِ	أَخَافُ أَخَافَانِ

امر اجوف:

در امر معتل اجوف در صیغه های اول و آخر حرف عله حذف می شود.

امر قال ء	امر سار ء	امر خاف ء
قُلْ قُولِي	سِرْ سِيرِي	خَفْ خَافِي
قُولَا قُولَا	سِيرَا سِيرَا	خَافَا خَافَا
قُولُوا قُولْنَ	سِيرُوا سِيرْنَ	خَافُوا خَافْنَ

نکات:

- اگر حرکت عین الفعل در مضارع اجوف ضمه و یا کسره باشد ، صیغه ۶ ماضی و امر آن ها یکسان می باشد.
 قام ء : قُمْنَ (الماضی للغائبات و الامر للمخاطبات) سار ء : سِرْنَ (الماضی للغائبات و الامر للمخاطبات)
 ولی اگر حرکت عین الفعل فتحه باشد (یَفْعُلُ) وزن ماضی و امر آن ها در این صیغه ها متفاوت است.
 خاف ء : الماضی للغائبات « خَفْنَ » الامر للمخاطبات « خَفْنَ »
- در صیغه های بدون ضمیر بارز از مضارع اجوف به هنگام جزم حرف عله حذف می شود.

يقول : لم يقل تخاف : لاتخف نسير : لنسير

۳- در ماضی مجهول اجوف حرف عله به «ياء» و در مضارع آن به «الف» تبدیل می شود.

ماضی معلوم: قال ، باع ، خاف ، ذاق ماضی مجهول: قيل ، بيع ، ذيق

مضارع معلوم: يقول ، يسير ، يذوق مضارع مجهول: يُقال ، يُباع ، يُذاق

۴- در ماضی اجوف بابهای «افعال و استفعال» حرف عله به «الف» در مضارع آنها به «ياء» تبدیل می شود و در

مصدر آن ها حرف عله حذف و به جای آن «تاء گرد» در آخر اضافه می شود.

«ش و ر» در باب افعال

ماضی: أشار مضارع: يُشير امر: اشر مصدر: إشارة

«ش و ر» در باب استفعال

ماضی: استشار مضارع: يستشير امر: استشر مصدر: استشارة

تمرینات کتاب

التمرین الاول

ترجمه:

۱- عین الافعال المعتلة و اذكر نوعها و معناها.

۲- ما هو اخطر الامراض للانسان و ماهو دواؤه؟

التمرین الثاني

-۵

-۴

-۳

-۲

-۱

کارگاہ ترجمہ:

کلمات مهم:

ترجمہ:

تمرینات اضافہ

- ۱ - عَيْنَ الافعالِ المعتلةِ واذكر نوعها.
- ﴿هَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً اِنَّكَ انتَ الْوَهَّابُ﴾.
- ﴿رَبِّنا وَآئِنا ما وَعَدْتِنا عَلٰى رُسُلِكَ﴾.
- ﴿يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ ما عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا﴾.
- ﴿وَ اللهُ يَعِدُكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا﴾.
- كَانَ النَّبِيُّ (ص) دائِمَ التاكيدِ عَلَى دَلِكِ.
- لَا يَدْعُ النَّبِيُّ (ص) التاكيدَ عَلَى احْتِرَامِ الصَّغَارِ.
- سَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ (ص) وَرَاحَ نَحْوَ اَبِيهِ.

۲ - اجعل في الفراغ صيغة مناسبة من الافعال المعتلة.

- يَجِبُ عَلَيْنَا أَنْ عَلَى أَقْدَامِنَا. (المضارع من وقف -)
- طَلَبْتُ مِنَ الطَّبِيبَةِ أَنْ لِي دَوَاءً مُفِيداً. (المضارع من وصف -)
- الطَّالِبُ لَمْ مِنَ الْمَدْرَسَةِ. (المضارع من عاد -)
- أ لَا تُحِبِّينَ أَنْ إِلَى أَهْدَافِكِ ؟. (المضارع من وصل -)
- أَيَّتُهَا الْمُؤْمِنَةُ الْكَسَلَ وَ الْحَقَّ (الامر من ودع - و قال -)
- أَيُّهَا الرَّجُلُ فِي طَرِيقِ الْحَقِّ مِنْ قِلَّةِ أَهْلِهِ. (المجزوم بـ «لا» من خاف -)
- هَوَّلَاءِ النِّسَاءِ فِي طَرِيقِ الْحَقِّ. (المضارع من سار -)

۳ - عَيْنَ نوعِ المعتلاتِ التالية.

- لم يضعوا يُشير قاموا يستطيع لايدعون جاءت
- اجعل في الفراغ ضميراً مناسباً.

..... قُلْتُيَجِدُونَ أَضْعُيَخْفَنَ لَا تَخَفُ
..... تَسِيرَنَ يَعْنِ لَا تَقُمْ

۴- أعرب الكلمات التي تحتها خط.

إنَّ الأرضَ يرثها عبادي الصالحون. كان النبي دائم التأكيد على ذلك.

قَبِلَهُ الْإِبَّ وَ أَجْلَسَهُ عِنْدَهُ . هَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً.

۵- شَكِّلْ ما تحته خط.

أَمَّا الْإِبَّ فَلَمْ يَقْبَلْهَا وَ لَمْ يُجْلِسْهَا عِنْدَهُ. سَأَلَ أَحَدَ الْأَمْرَاءِ حُكَمَاءَ بِلَادِهِ عَنْ أخطر الأمراض.

۶- صحح الأخطاء في التحليل الصرفي.

كَانَ رَجُلٌ جَالِسًا عِنْدَ النَّبِيِّ (ص) .

كان : فعل ماض ، للغائبة ، مجرد ثلاثي ، معرب ، لازم ، مبني للمعلوم ، معتل مثال
رجل : اسم ، مفرد ، مذكر ، مشتق ، معرفة ، معرب ، ممنوع من الصرف ، صحيح الآخر
جالسا : اسم ، مفرد ، مذكر ، جامد ، نكرة ، مبني ، منصرف ، مقصور
النبي : اسم ، مفرد ، مؤنث ، جامد ، نكرة ، مبني ، منصرف ، منقوص

۷- للاعراب والتحليل الصرفي: « اللَّهُ يَعِدُكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا. »

الله : /
يعد : /
كم : /
مغفرة : /
من :
هـ : /
و :
فضلا : /

الدرس الثاني شمس العدالة المعتل (۲) (الناقص)

كلمات و اصطلاحات مهم :

حَفَاوَة: مُتَرْفُون: رَاكِبُون: تَبَجِيل: شَقَّ :- عَبَثًا: مُرَافِقِينَ: دَوَابَّ: خَرَج:

متراذفات: صاح : الفرح: الاغنياء:

أكمل الترجمة الفارسية:

..... عدالت

شهر انبار

آيا كه خليفه ي مسلمانان به شهر انبار.....؟

بله و از او استقبال

..... به فقيران و تهى دستان كه!

از او استقبال، همان طور كه از پادشاهان در گذشته

خوب است ، خوب است!

در روز مقرر

ثروتمندان و..... به سوي دروازه ي شهر

امير آمد، امير آمد .

..... سواران از براي استقبال امير مؤمنان و مانند عادتشان

..... اقدام به کردند.

امام علي (ع) از كار آن ها، پس فریاد زد:

..... از اين كاري، چيست؟

اين ماست، كه با آن حاكمان (پادشاهان) را

و اميران از اين كارها مي برند؟ براستی شما خودتان را مي اندازيد.

اي امير ... ! براي شما و غذايي و براي فراوانی آماده

براستی ما كه از اموال مگر با

اي خليفه! اين ها از اموال و چارپايان و ... كه را به پادشاهانمان

تقديم كنيم ... اميدواريم كه آن ها را!

اگر که آن‌ها را، عیبی ندارد آن‌ها را حساب می‌کنم!
 آیا ما را از؟! درحالی که که از خشم پادشاهان با دادن هدیه‌ها،
!
 نه . اگر کسی شما را،

قواعد درس:

معتل ناقص

فعل معتلی است که سومین حرف اصلی آن (لام الفعل) حرف عله باشد. مانند: دعا، رجا، شكا/ نهی، هدی / لَقِيَ، رَضِيَ...

ماضی ناقص:

در ماضی ناقص تغییرات زیر صورت می‌گیرد .

الف: در صیغه ی اول (لِغَائِبٍ) حرف عله به الف تبدیل می‌شود. دعا(دَعَوْ) هدی(هَدَيْ)

ب: در صیغه های زیر حرف عله حذف می‌شود:

لِلْغَائِبَةِ: دَعَتْ (دَعَوْتُ) ، هَدَتْ (هَدَيْتُ) لِلْغَائِبَتَيْنِ: دَعَتَا(دَعَوْتَا)، هَدَتَا(هَدَيْتَا) لِلْغَائِبِينَ: دَعَوْا (دَعَوُوا) ، هَدَوْا (هَدَوْوا)

در سایر صیغه ها حرف عله تغییری نمی‌کند.

نکته: در فعل های «رَضِيَ، خَشِيَ، نَسِيَ، لَقِيَ» (بر وزن «فَعَلَ») ، تنها در صیغه ی «لِغَائِبِينَ» (هم) حرف عله حذف می‌شود و در سایر صیغه ها حرف عله تغییری نمی‌کند.

رَضِيَ: رَضُوا خَشِيَ: خَشُوا نَسِيَ: نَسُوا لَقِيَ: لَقُوا
 عَيْنُ الْخَطَا:

(۱) هي دَعَتْ رَبَّهَا. (۲) هي ما نَسَتْ عهدها. (۳) هم رَجَوْا رَبَّهُم. (۴) لَقِيَتْ الْأُمُّ طِفْلَهَا.

مضارع ناقص:

الف: در مضارع ناقص در صیغه های زیر حرف عله حذف می‌شود:

لِلْغَائِبِينَ: يَدْعُونَ (يَدْعُوْنَ) يَهْدُونَ (يَهْدِيْنَ) يَرْضَوْنَ (يَرْضِيْنَ)

لِلْمُخَاطَبِينَ: تَدْعُونَ (تَدْعُوْنَ) تَهْدُونَ (تَهْدِيْنَ) تَرْضَوْنَ (تَرْضِيْنَ)

للمخاطبة : تَدْعِيَنَّ (تَدْعُوْنَ) تَهْدِيَنَّ (تَهْدُوْنَ) تَرْضِيَنَّ (تَرْضُوْنَ)

ب: در صیغه های بر وزن « يَفْعُلْ ، يَفْعُلْ » و صیغه های ثلاثی مزید وضع به قرار زیر است:

- ۱- در حالت رفع حرف عله ساکن می شود. يَدْعُوْ ، تَهْدِيْ ، أَهْتَدِيْ ...
 - ۲- در حالت نصب حرف عله تغییری نمی کند. أَنْ يَدْعُوْ ، لَنْ نَهْدِيْ ...
 - ۳- در حالت جزم حرف عله حذف می شود. يَدْعُوْ : لَمْ يَدْعُ تَمْشِيْ : لَا تَمْشِيْ تَهْتَدِيْ : لَمْ تَهْتَدِ
- در مضارع بر وزن «يَفْعُلْ» در صیغه های بدون ضمیر بارز حرف عله به «الف» تبدیل می شود:
- « رَضِيَ - يَرْضَى ، تَرْضَى ، أَرْضَى ، نَرْضَى »
- امر معتل ناقص:

در ۳ صیغه از معتل ناقص حرف عله حذف می شود:

للمخاطب:	تدعو ← اُدْعُ	تهدي ← اِهْدِ	ترضی ← اِرْضَ
للمخاطبة:	تدعين ← اُدْعِيْ	تهدين ← اِهْدِيْ	ترضين ← اِرْضِيْ
للمخاطبين:	تدعون ← اُدْعُوا	تهدون ← اِهْدُوا	ترضون ← اِرْضُوا

نکات:

- ۱- در صورتی که در مضارع ناقص حرف عله «واو» باشد صیغه های جمع مضارع آن ها یک وزن پیدا می کند.
يَدْعُوْنَ: المضارع للغائبين/ المضارع للغائبات تدْعُون: المضارع للمخاطبين/ المضارع للمخاطبات
- ۲- در صورتی که حرف عله «ي» باشد صیغه های «مخاطبة و مخاطبات» مضارع یک وزن پیدا می کند.
تهدين: المضارع للمخاطبة/ المضارع للمخاطبات عَيْنُ الْخَطَا:

(۱) هم یمشون/ هُنَّ یمشون (۲) هم یتلون/ هُنَّ یتلون (۳) أنتم ترجون/ أنتنَّ ترجون (۴) هم یبکون/ هُنَّ یبکین

صرف فعل معتل ناقص

دعا/یدعو (فَعَلَ / يَفْعُلْ)

صیغه	ماضی	مضارع	مضارع منصوب	امر	نهی
للفاع	دعا	يَدْعُوْ	أَنْ يَدْعُوْ	---	لَا يَدْعُ
للفاعبة	دَعَتْ	تَدْعُوْ	أَنْ تَدْعُوْ	---	لَا تَدْعُ
للفاعبين	دَعَوْا	يَدْعُوْنَ	أَنْ يَدْعُوْا	---	لَا يَدْعُوا
للفاعبتين	دَعَتَا	تَدْعُوْنَ	أَنْ تَدْعُوْا	---	لَا تَدْعُوا
للفاعبين	دَعَوْا	يَدْعُوْنَ	أَنْ يَدْعُوْا	---	لَا يَدْعُوا
للفاعبات	دَعَوْنَ	يَدْعُوْنَ	أَنْ يَدْعُوْنَ	---	لَا يَدْعُوْنَ
للمخاطب	دَعَوْتَ	تَدْعُوْ	أَنْ تَدْعُوْ	أُدْعُ	لَا تَدْعُ
للمخاطبة	دَعَوْتَ	تَدْعِيْنَ	أَنْ تَدْعِيْ	أُدْعِيْ	لَا تَدْعِيْ

للمخاطبين	دَعَوْثُمَا	تَدْعَوَانِ	أَنْ تَدْعُوا	أُدْعُوا	لَا تَدْعُوا
للمخاطبتين	دَعَوْثُمَا	تَدْعَوَانِ	أَنْ تَدْعُوا	أُدْعُوا	لَا تَدْعُوا
للمخاطبيين	دَعَوْثُمْ	تَدْعُونْ	أَنْ تَدْعُوا	أُدْعُوا	لَا تَدْعُوا
للمخاطبات	دَعَوْثُنَّ	تَدْعُون	أَنْ تَدْعُون	أُدْعُون	لَا تَدْعُون
للمتكلم وحده	دَعَوْتُ	أَدْعُو	أَنْ أَدْعُو		لَا أَدْعُ
" مع الغير	دَعَوْنَا	نَدْعُو	أَنْ نَدْعُو		لَا نَدْعُ

هَدَى/يَهْدِي (فَعَلَ / يَفْعَلُ)

صيغته	ماضى	مضارع	مضارع منصوب	امر	نهى
للمغائب	هَدَى	يَهْدِي	أَنْ يَهْدِيَ	---	لَا يَهْدِ
للمغائبة	هَدَتْ	تَهْدِي	أَنْ تَهْدِيَ	---	لَا تَهْدِ
للمغائبين	هَدَا	يَهْدِيَانِ	أَنْ يَهْدِيَا	---	لَا يَهْدِيَا
للمغائبتين	هَدَتَا	تَهْدِيَانِ	أَنْ تَهْدِيَا	---	لَا تَهْدِيَا
للمغائبين	هَدَوْا	يَهْدُونْ	أَنْ يَهْدُوا	---	لَا يَهْدُوا
للمغائبات	هَدَيْنَ	يَهْدِينَ	أَنْ يَهْدِينَ	---	لَا يَهْدِينَ
للمخاطب	هَدَيْتَ	تَهْدِي	أَنْ تَهْدِيَ	إِهْدِ	لَا تَهْدِ
للمخاطبة	هَدَيْتِ	تَهْدِينَ	أَنْ تَهْدِي	إِهْدِي	لَا تَهْدِي
للمخاطبيين	هَدَيْثُمَا	تَهْدِيَانِ	أَنْ تَهْدِيَا	إِهْدِيَا	لَا تَهْدِيَا
للمخاطبتين	هَدَيْثُمَا	تَهْدِيَانِ	أَنْ تَهْدِيَا	إِهْدِيَا	لَا تَهْدِيَا
للمخاطبيين	هَدَيْتُمْ	تَهْدُونْ	أَنْ تَهْدُوا	إِهْدُوا	لَا تَهْدُوا
للمخاطبات	هَدَيْتُنَّ	تَهْدِينَ	أَنْ تَهْدِينَ	إِهْدِينَ	لَا تَهْدِينَ
للمتكلم وحده	هَدَيْتُ	أَهْدِي	أَنْ أَهْدِيَ	---	لَا أَهْدِ
" مع الغير	هَدَيْنَا	نَهْدِي	أَنْ نَهْدِيَ	---	لَا نَهْدِ

رَضِيَ/يَرْضَى (فَعَلَ / يَفْعَلُ)

صيغته	ماضى	مضارع	مضارع منصوب	امر	نهى
للمغائب	رَضِيَ	يَرْضَى	أَنْ يَرْضَى	---	لَا يَرْضَ
للمغائبة	رَضِيَتْ	تَرْضَى	أَنْ تَرْضَى	---	لَا تَرْضَ
للمغائبين	رَضِيَا	يَرْضِيَانِ	أَنْ يَرْضِيَا	---	لَا يَرْضِيَا
للمغائبتين	رَضِيَتَا	تَرْضِيَانِ	أَنْ تَرْضِيَا	---	لَا تَرْضِيَا
للمغائبين	رَضَوْا	يَرْضُونْ	أَنْ يَرْضَوْا	---	لَا يَرْضَوْا
للمغائبات	رَضَيْنَ	يَرْضِينَ	أَنْ يَرْضِينَ	---	لَا يَرْضِينَ
للمخاطب	رَضَيْتَ	تَرْضَى	أَنْ تَرْضَى	إِرضَ	لَا تَرْضَ

تمرينات كتاب:

التمرين الاول

اقرأ النص التالي ثم أجب عن الاسئلة:

كلمات مهم:

ترجمه:

١ - عین الافعال المعتلة في النص.

٢ - هل لقي الوالد جزاء عمله؟

٣ - هل تاب الولد من ذنبه؟

٤ - اجعل عنواناً للقصة.

التمرين الثاني

إملا الفراغ بالصيغة المناسبة:

١ - ٢ - ٣ - ٤ -

التمرين الثالث

عين الصحيح في الاعراب و التحليل الصرفي للكلمات التالية:

«يرث» الف: ب:

«عباد» الف: ب:

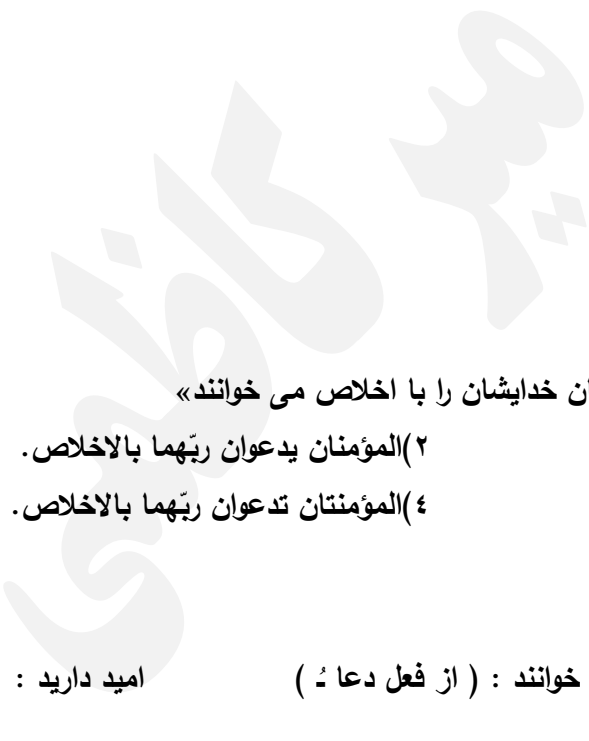
«الصالحون» الف: ب:

کارگاه ترجمه

کلمات مهم:

ترجمه:

تمرینات اضافی

۱ - عین الخطأ في التعريب. « مؤمنان خدايشان را با اخلاص می خوانند »

- (۱) المؤمنون يدعون ربهم بالاخلاص. (۲) المؤمنان يدعوان ربهما بالاخلاص.
(۳) المؤمنات تدعون ربهن بالاخلاص. (۴) المؤمنتان تدعوان ربهما بالاخلاص.

۲ - للتعريب:

هدایت می کنند:

می خوانند : (از فعل دعا)

امید دارید :

هدایت می کنید :

تلاوت می کنید:

۳ - عین الافعال المعتلة و اذكر نوعها و نوع الاعلال فيها.

خَشِيَ الْوَلَدُ مِنْ عَاقِبَةِ أَمْرِهُ فَوَقَعَ عَلَى قَدَمِي أَبِيهِ وَ قَالَ : إِرْضَ عَنِّي.
الْمُؤْمِنُونَ لَا يَنْسَوْنَ مَسْئُولَتَهُمْ أَمَامَ خَالِقِهِمْ.
﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾
لَا تَرْجُ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ.

﴿قُلْ : سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ﴾

تَرْجُو أَنْ تَقْبَلَ هَذِهِ الْهَدَايَا. نَحْنُ تَعَوَّدُنَا أَنْ نُقَدِّمَهَا.

اسْتَسْلَمَ الْآبُ الْمِسْكِينُ وَ لَمْ يَنْهَ وَلَدَهُ.

﴿إِنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾

الْمُؤْمِنُونَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ دَائِمًا وَ لَا يَدْعُونَ التَّوَكَّلَ عَلَيْهِ.

أَيُّهَا الْمُسْلِمُ أَغْفُ عَنْ بَعْضِ ذُنُوبِ الْآخِرِينَ لِيَرْضَى اللَّهُ عَنْكَ .

هُمْ يَتْلُونَ الْقُرْآنَ كُلَّ صَبَاحٍ .

إِمَشِ عَلَى الْأَرْضِ بِتَوَاضُعٍ .

۴- عین نوع الافعال المعتلة و اذکر مادتها (حروفها الاصلية)

لاتَقَفُّ: لاتَقَفُّ: عُدَّ: عُدَّ: دَعَّ: دَعَّ: أَدَعَّ: تَنَال: يجب:

۵- اجعل في الفراغ صيغة مناسبة:

المؤمنون ربهم في كل الأحوال. (المضارع من رجا)

المؤمنَةُ مَا..... عَهْدَهَا. (نسي)

أُمِّي لَنَا عَنْ أَيَّامِ الْحَرْبِ الْمَفْرُوضَةِ . (حكى)

الْوَالِدُ لَمْ ... هِدَايَةَ وَلَدِهِ. (المضارع من رجا)

﴿أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَ أَنْفُسَكُمْ﴾ (المضارع من نسي)

الطَّالِبَتَانِ زَمِيلَاتِهِمَا إِلَى الْخَيْرِ. (الماضي من هدى)

التَّلَامِيذُ أَصْدِقَاءَهُمْ إِلَى الْعَمَلِ الصَّالِحِ. (الماضي من دعا)

۶- أي العبارة لا اعلال فيها.

۱) هُوَ يَشْكُو مِنَ آلَمٍ فِي رَأْسِهِ. ۲) هُنَّ يَقْضِينَ عَظْلَتَهُنَّ فِي السَّفَرِ.

۳) لِنَدْعُ اللَّهَ مُخْلِصِينَ. ۴) الْمُؤْمِنُونَ لَا يَبِيعُونَ آخِرَتَهُمْ بِالدُّنْيَا.

۷- اجعل في الفراغ ضميرا مناسباً .

- يهدون. - ترضين. - نهت. - حكنا. - تعفون. - بكوا .

۸- أعرب كل كلمة تحتها خط.

إِنِّكُمْ لَتَشْفُقُونَ عَلَى أَنْفُسِكُمْ عَبَثًا.

سَوْفَ نَسْتَقْبِلُهُ كَمَا كُنَّا نَسْتَقْبِلُ مُلُوكَنَا السَّاسَانِيِّينَ.

۹- صحح الاخطاء في التحليل الصرفي.

لا انسَى حكايتي مع والدي.

لا : حرف نفي ، عامل ، مبني على الفتح.

انسى: فعل ماض ، لمتكلم وحده ، معرب ، لازم ، مبني للمجهول ، معتل مثال

حكاية : اسم مفرد ، مؤنث ، مشتق ، نكرة ، معرب ، منصرف ، صحيح الآخر

ي: اسم ضمير متصل للرفع ، متكلم مع الغير ، نكرة ، مبني.

میر کاظمی

الدرس الثالث

سُئِرِهِمْ آيَاتِنَا...

(مفعول مطلق و مفعول فيه)

كلمات و اصطلاحات مهم:	ثَقَافَات:	فَنَات:	لُجِّي:	المُعَدَّات:	الصُّورَة:	يَتَكَوَّنُ:	النَّوَاة:
شَحْنَة:	قَرِينُ المَادَّة:	شُعُور خَفِي:	فَخْمَة:	الْأُمِّي:	بِيْنَة:		

أكمل الترجمة الفارسية:

نشانه‌های خود را به ایشان
 خداوند قرآن را برای هدایت انسان (این قرآن به هدایت
 می‌کند) قرآن تمام را با متفاوتشان در، مورد خطاب قرار می‌دهد.
 است که می‌بینیم با یکدیگر اختلافات فراوانی دارد. قرآن
 به کار گرفته است تا همه ی را در بر بگیرد. (و در این قرآن هرگونه مثلی برای
 مردم).
 و در قرآن برخی از این هستند که انسانی را که دلش
 دانش و تجربه،
 و اینک به بعضی از این آیات توجه کن:
 دریا
 یا مانند در دریایی ، که موجی آن را
 که روی یک دیگر قرار دارند.
 قرآن درباره تاریکی دریا به گونه‌ی به ما و این موضوعی است که
 در قرن اخیر
 در حقیقت انسان در گذشته بیشتر از در دریا غواصی کند (به زیر آب برود) و
 تاریکی
 اما اکنون او در به وسیله بیشتر از غواصی می‌کند و در آن جا
 تاریکی شدیدی
 آیه از دریا را به ما می‌دهد و آن از تاریکی است که
 تاریک‌تر است.

..... ثابت کرده‌اند که از هفت رنگ و اولین رنگی است که در دریا ،اگر غواصی و از او ،خونش را جز به رنگ سیاه (خونش را تنها به رنگ)

وهر رنگی که باعث قسمتی از تاریکی و آخرین رنگ‌ها همان رنگ است که در عمق دویست متری و از آن جا است.

پاد ماده

(و از هر چیزی آفریدیم، امید است که)

خداوند و او را به صورت قرار داد (براستی ما شما را از آفریدیم) و این نظام بلکه را در برگرفت (و از در آن، قرار داد)

..... در آیه‌ی بعدی می‌بینیم (.....) پس کلمه‌ی "شیء" بر دلالت می‌کند! پس آیا در غیر جاندارها نیز زوج؟! دانشمندان فیزیک که الکترون هنگامی که پیرامون می‌چرخد، گویی دیگری که مخالف بارالکتریکی الکترون که "پاد ماده" نامیده شده پس دانشمندان که هر جسمی محمّد عبد السلام جایزه نوبل در فیزیک و کسی که در موضوع پادماده ها انجام داده است، بعد از شگفت‌آوری را اظهار کرده‌است، تا جایی که به این که آیه قرآنی (و از هر چیزی آفریدیم ...) به مثابه و الهامی قوی برای او پاد ماده‌ها بوده است. براستی ورود این و بر زبان انسانی که در زندگی کرده است، دلیلی است که او را از کسی که راز آسمان ها و زمین را ،(بگو کسی که راز آسمان‌ها و زمین را می‌داند، آن را)

قواعد درس:

مفعول مطلق

مفعول مطلق مصدری است منصوب از لفظ فعل جمله که برای تأکید در انجام فعل جمله و یا برای بیان نوع انجام فعل جمله به کار می رود.

با توجه به این تعریف دو نوع مفعول مطلق می توان نام برد:

۱- مفعول مطلق تأکیدی:

این نوع مفعول مطلق در انجام فعل جمله تأکید می کند و در زبان فارسی معادل قید تأکید است و با الفاظی مانند « قطعاً، حتماً، حقیقتاً، بی شک، بی تردید و ... » ترجمه می شود.
 اِسْتَعْفِرُ مِنْ ذُنُوبِكِ اِسْتِغْفَارًا. از گناهانت واقعاً استغفار کن.
 یصبر المؤمن علی المصائب صَبْرًا. مؤمن در برابر مصیبتها قطعاً صبر می کند.
 نکته: بعد از مفعول مطلق تأکیدی صفت و یا مضاف الیه ذکر نمی شود.

۲- مفعول مطلق نوعی:

این نوع مفعول مطلق نوع انجام فعل را بیان می کند و به دنبال آن صفت و یا مضاف الیه ذکر می شود.
 صَبِرْتُ عَلَى الْمَشَاكِلِ صَبْرًا جَمِيلًا. در برابر مشکلات به زیبایی صبر کردم.
 صَبْرًا: مفعول مطلق نوعی / جَمِيلًا: صفت
 شَاهَدَ النَّبِيُّ لَعِبَ الْأَطْفَالِ مُشَاهَدَةً الْحَكَمِ. پیامبر بازی کودکان را همچون داور مشاهده کرد.
 مُشَاهَدَةً: مفعول مطلق نوعی / الْحَكَمِ: مضاف الیه
 نکته ۱: در ترجمه مفعول مطلق نوعی همراه صفت از الفاظی مانند: به زیبایی، به نیکی، بسیار، سخت و ... و در ترجمه مفعول مطلق نوعی همراه مضاف الیه از الفاظی مانند: همچون، همانند، مانند و ... استفاده می شود.

نکته ۲: گاهی مصدر فعل به عنوان مفعول مطلق ذکر می شود اما فعل آن محذوف است. مانند:

شُكْرًا مِنْ ارشادک. از راهنمایی شما تشکر می کنم. (شُكْرًا: مفعول مطلق برای فعل محذوف)

یا اَبْتَ! عَفْوًا. پدر ببخشید. (عَفْوًا: مفعول مطلق برای فعل محذوف)

۲- مصدر هایی مانند: شُكْرًا، عَفْوًا، حَقًّا، صَبْرًا ... در صورتی که قابل حذف شدن از عبارت باشند، مفعول مطلق هستند.

۳- مصدر هایی مانند: سُبْحَانَ اللَّهِ، مَعَاذَ اللَّهِ، حَمْدُ اللَّهِ، حَتْمًا، اَيْضًا، سَمْعًا وَطَاعَةً ... مفعول مطلق برای فعل محذوف هستند.

عَيْنَ الصَّحِيحِ فِي اسْتِخْدَامِ الْمَفْعُولِ الْمَطْلُوقِ. «أَحْسِنِ إِلَى الْفُقَرَاءِ ... الصَّادِقِينَ.»

(۱) احساناً (۲) إحسان (۳) الاحسان (۴) إحسان

عین المفعول المطلق:

- (۱) كانت صلاته شكراً للخالق. (۲) قلتُ لصديقي: شكراً لمساعدتك .
(۳) لا شكرَ على الواجب. (۴) إنَّ للمؤمن شكراً لنعم الله.

مفعول فيه

اسم منصوبی است که دارای ۳ ویژگی زیر است:

- ۱- منصوب است. ۲- متضمن معنای «فی» می باشد. ۳- بیان کننده زمان و یا مکان انجام فعل است.
- به مفعول فيه ظرف زمان و مکان نیز می گویند و معادل قید زمان و مکان در زبان فارسی است.
- إني دعوتُ قومي ليلاً و نهاراً. براستی من قومم را [در] شب و روز دعوت کردم. (ليلاً: مفعول فيه ، ظرف زمان و منصوب)
- الجنة تحت أقدام الأمهات. بهشت [در] زیر پای مادران است. (تحت: مفعول فيه ظرف مکان و منصوب)

عین المفعول فيه:

- (۱) فصل الربيع جميلٌ جداً. (۲) تزدهر الأشجارُ في فصل الربيع.
- (۳) أنا أحبُّ فصلَ الربيع كثيرًا. (۴) تُعردُ الطيورُ فصلَ الربيع.
- بعضی از ظرفهای زمان: لیل، نهار، صبح، مساء، ظهر، یوم، غد (فردا) حین، لحظة، وقت....
- بعضی از ظرفهای مبنی زمان: إذا، متى، الآن، أمس، لما....
- بعضی از ظرفهای مکان: فوق، تحت، أمام، خلف، وراء، جنب، بین، حول، نحو....
- بعضی از ظرفهای مبنی مکان:
- أین، هنا، هناك، حیث (جایی که)، لَدُن و لَدی (نزد) ...

نکات:

- ۱- کلمات « قبل ، بعد و عند » با توجه به اسم بعد از خود به صورت ظرف زمان و مکان به کار می روند.
- المؤمنُ مسرورٌ عندَ أداءِ الواجباتِ. مؤمن هنگام انجام دادن واجبات خوشحال است. (عند: ظرف زمان)
- الباقيات الصالحات خَيْرٌ عندَ رَبِّكَ ثواباً. کارهای خوب ماندگار نزد پروردگار بهتر است. (عند : ظرف مکان)
- ۲- کلمه ی « مع » هرگاه به صورت مضاف (بدون تنوین) باشد ظرف مکان است.
- ۳- کلمه ی « لَمَّا » در صورتی که قبل از فعل ماضی باشد ظرف زمان است.
- لَمَّا وصلتُ الى المدرسة كان التلاميذ ذهبوا الى الصف. هنگامی که به مدرسه رسیدم دانش آموزان به کلاس رفته بودند.

تمرینات کتاب:

التمرین الاول:

کلمات مهم:

ترجمہ:

عین المفعول المطلق و المفعول فيه:

ماذا كان الاطفال يعملون؟

لماذا كان النبي (ص) فرحاً؟

ما الفرق بين « فَرِحَ » و « فَرَحَ » في المعنى؟

التمرین الثالث: عین نوع الاسماء المنصوبة في الكلمات التي اشير اليها بخط:

- ۳

- ۲

- ۱

تمرینات اضافی

۱ - عین المفعول المطلق ونوعه والمفعول فيه ونوعه.

- نَزَلَ اللهُ الْقُرْآنَ تَنْزِيلاً لِهَدَايَةِ الْإِنْسَانِ.

- أَسَالِيْبُهُ يَخْتَلِفُ بَعْضُهَا عَنْ بَعْضٍ إِيْتِلَافاً كَبِيراً.

- لَا يَطْمَئِنُّ قَلْبُهُ إِطْمَئِنَاناً تَاماً.

- إِلَيْكَ الْآنَ بَعْضُ هَذِهِ الْآيَاتِ.

- لَكِنَّهُ الْآنَ يَغُوصُ فِي أَعْمَاقِ الْبَحَارِ غَوْصاً أَكْثَرَ.

- ظَلَمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ.

- أَخْبَرَنَا الْقُرْآنُ عَنْ ظَاهِرَةِ ظُلْمَةِ الْبَحَارِ إِخْبَاراً عَجِيباً.

- نَجِدُ هُنَاكَ ظَلَامًا شَدِيدًا.
- إِنَّ جُرْحَ غَوَاصٍّ جَرَحًا شَدِيدًا يَرَى دَمَهُ بِالْوَنِ الْأَسْوَدِ.
- صَرَخَ بَعْدَ حُصُولِهِ عَلَى الْجَائِزَةِ تَصْرِيحًا عَجِيبًا.
- وَرَتَّلَ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا.
- يُحَاسِبُ الْإِنْسَانُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُحَاسِبَةً.
- أَذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا.
- الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ.
- إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا.
- صَبَاحَ أَحَدِ الْإَيَّامِ كَانَ الْإِطْفَالُ يَلْعُبُونَ بِفَرَحٍ.
- رَأَاهُمْ رَسُولُ اللَّهِ وَابْتَسَمَ لَهُمْ ابْتِسَامَةً الْآبِ الْحَنُونِ.
- حَيَاهُمْ تَحِيَّةً طَيِّبَةً.
- تَوَقَّفَ لَحْظَةً عِنْدَهُمْ وَشَاهَدَ لِعِبَهُمْ مُشَاهَدَةَ الْحَكَمِ.
- أَلْبِرْ أَنْ تَعْمَلَ فِي السِّرِّ عَمَلَ الْعَلَانِيَةِ.
- جَاهِدُوا فِي إِحْرَازِ الْمَجْدِ جِهَادَ الْأَبْطَالِ.
- أَنْتَ أَخِي حَقًّا.

٢- عين انواع المفاعيل:

- الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ أَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي.
- إِنَّ الْكَتَرُونَ يَدُورُ حَوْلَ نَوَاةِ الْمَادَّةِ.
- وَ قَدْ آتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا.
- إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ.
- نَتَوَقَّفُ عِنْدَ أَصْدِقَائِنَا وَ نُشَاهِدُ لِعِبَهُمْ مُشَاهَدَةً دَقِيقَةً.
- الْجَنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الْأُمَّهَاتِ.

٣- إجعل في الفراغ مفعولا مطلقا مناسبيا.

- اسْتَسْلَمَ الْآبُ الْمِسْكِينُ العاجز.
- تَكَلَّمَ مَعَ النَّاسِ الصَّادِقِينَ.
- لَا تَعِشْ فِي الدُّنْيَا الْفُقَرَاءِ
- تَجْتَهِدُ الطَّالِبَةُ فِي أَعْمَالِهَا.....
- إِنَّ الْفُرْصَةَ تَمُرُّ السَّحَابِ .
- أَنْظِرْ إِلَى الْوَدِيقِ الْإِشْفَاقِ.
- آمَنْتُ بِاللَّهِ لَا يَزُولُ عَنِّي.
- إِلَهِي أَسْأَلُكَ خَاضِعٍ مُتَذَلِّلٍ.

۴- عین العبارة التي لا يكون فيها المفعول المطلق.

شُكراً لله . أَذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْراً كَثِيراً . قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْراً . صَبِراً عَلَى الْجَهَادِ .

۵- عین العبارة التي فيها المفعول فيه منصوباً؟

هُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ . إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ مِيقَاتُهُمْ أَجْمَعِينَ . قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِكُمْ . سَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ .

۶- أعرب كل كلمة تحتها خط.

هَذَا الْعَالَمُ صَرَخَ بَعْدَ حُصُولِهِ عَلَى الْجَائِزَةِ تَصْرِيحاً عَجِيباً .

وَرَتَّلَ الْقُرْآنَ تَرْتِلاً .

صَبَاحَ أَحَدِ الْأَيَّامِ كَانَ الْأَطْفَالُ يَلْعَبُونَ بِفَرَحٍ .

۷- شَكِّلْ مَا أَشِيرَ إِلَيْهِ بِخَطِّهِ . (حركة كذاًرى كنيد)

عِنْدَمَا يَعُودُ الْأَطْفَالُ مِنَ الْمَدْرَسَةِ يَقُومُونَ بِأَدَاءِ وَاجِبَاتِهِمُ الْمَدْرَسِيَّةِ
إِنَّ وُرُودَ هَذِهِ الْحَقَائِقِ الْفَخْمَةِ وَالْدَقِيقَةِ عَلَى لِسَانِ إِنْسَانٍ أُمِّي عَاشَ فِي بَيْئَةِ أُمِّيَّةٍ دَلِيلٌ عَلَى أَنَّهُ تَلَقَّاهُ مِمَّنْ يَعْلَمُ السِّرَّ
فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ .

۸- للاعراب والتحليل الصرفي: « أَخْبَرَنَا الْقُرْآنُ عَنْ ظَاهِرَةِ ظُلْمَةِ الْبَحَارِ إِخْبَاراً عَجِيباً. »

الدرس الرابع أمّ الشّهداء (الحال)

کلمات و اصطلاحات مهم:

سَيَادَة :	فُرُوسِيَة:	قَادَة:	فُرْسَان:	فَقَدَت:	الْحُرُوبُ
الْقَبْلِيَّة:	السَّكِينَة:	أَنْشَدَت:	أَعَدَّ:	أَحْفَاد:	الثَّوَاب
الْجَزِيل:	رَابَطُوا:	شَبَّعَ: مُكَبِّر:	مُهَلَّل:	إِنْتَصَار:	دُمُوع:
مَذْعُورِينَ:	عَوِيل:	تَرَنَّمَت:	مُرُوءَة:	تَقَدَّمَ:	مُتَرَبِّصَة:
كَآبَة:					

مترادفات:

الْبِر:	الْبَعَث:	بُكَاء:	الْفَرَح:	الدَّارُ الْبَاقِيَة:	الْمُؤْمِنُونَ:
الْمُتَضَاد:					
الْجَنَّة:	الْإِيمَان:	النُّور:	الظَّلَام:		

اکمل الترجمة الفارسية:

مادر شهیدان

..... در خانه ی و و سخنوری پدرش رئیس قبیله و دو
برادرش از و آن بودند.
اما ... چگونه برایش ادامه درحالی که او پدر و دو برادرش را در
.....؟! دختر جوان احساس تا این که

نور بر شبه جزیره "خنساء" نزد پیامبر (ص) آمد احساس کرد که
..... در دلش است برخی از اشعارش را و پیامبر (ص) آن ها را شنید
و از او
و دختر عرب آیات مربوط به و و بهشت و
دوزخ و و احسان زندگی تازه ای را به او
..... را بر اساس این ارزش ها و چند سال بعد هنگامی که
و ایمان و نور به مقابله با کفر و ، خنساء را
جمع کرد و گفت:

ای! مسلمان شدید و با اختیار شما می‌دانید، آنچه را که خداوند از برای مسلمانان در جنگ با کافران پس بدانید که از است.

خداوند فرمود: (ای کسانی که ایمان آورده اید، و و باشید و تقوای خدا را پیشه کنید،)

سپس و سلاح‌های آنان را و لباس جنگ را بر آن‌ها پوشانید آنگاه آنان را به

پسران و رهسپار شدند درحالی که از که دینش را به وسیله‌ی آنان و شهادت را در جنگ

هنگامی که به شهادت رسید هر کسی که او را برای او چگونه بعد از، از دست دادن پدر و دو برادرش با؟! : ... آن‌ها آنچه، بزرگتر!!

مسلمانان شهیدان چهار تن از آن‌ها فرزندان وای چگونه این خبر را به او؟ او

خنساء از از میدان جنگ از کسی درباره‌ی فرزندانش و سؤال او درباره‌ی اخبار جنگ بود! هنگامی که پیروزی مسلمانان را، شادی برچهره‌اش

ولی ، خبر ، چگونه به او؟! ای مادر . . .

نه . . . من و او را بر دو برادرش

خنساء خبر را از آن دانست، پس گفت: آیا خداوند مرا با شهادت آنان؟

جواب داد: بله ... پس: (هرگز کسانی را که در راه خدا، مرده، بلکه آنها که نزد پروردگارشان) سپس و گفت: سپاس خدای را که با به من و که مرا با ایشان در رحمتش

حال ، صاحب حال

حال اسم منصوب ، نکره و مشتقی است که حالت فاعل ، مفعول و یا سایر اجزای جمله را در حین انجام فعل بیان می کند.

حال : منصوب است. (اِ ، یَنْ ، اِ)

نکره است. (ال نمی گیرد)

مشتق است . (اسم فاعل ، اسم مفعول ، صفت مشبیه ، اسم مبالغه ، اسم تفضیل)

رَجَعَ الطِّفْلُ ضاحِکاً . کودک ، خندان برگشت.

شَاهَدَتِ الطَّالِبَةُ مَسْرُورَةً . دانش آموز را خوشحال دیدم.

خُلِقَ الْإِنْسَانُ ضعیفاً . انسان ضعیف آفریده شد.

ضاحِکاً ، مَسْرُورَةً و ضعیفاً در عبارتهای بالا حالت فاعل و مفعول و نایب فاعل را بیان کرده اند و حال هستند.

حال معادل قید حالت در زبان فارسی است و در جواب سؤال مقدر «کیف» (چطور ، چگونه) می آید.

اسمی که حالت آن بیان می شود اصطلاحاً صاحب حال (ذو الحال) نامیده می شود . صاحب حال باید معرفه باشد و ممکن است به صورت ضمیر بارز و یا مستتر نیز باشد.

صاح الرجل فرِحاً . (فرحاً: حال / الرجل: صاحب حال) مرد با خوشحالی فریاد زد.

التلاميذ يرجعون الى البيت مسرورين . (مسرورين: حال / صاحب حال ضمير بارز «واو») دانش آموزان ، خوشحال به خانه برمی گردند.

الطفلة جاءت باكيةً . (باكية: حال / صاحب حال ضمير مستتر «هي») دختر بچه ، گریان آمد.

حال مفرد:

حال گاهی به صورت یک اسم (اسم فاعل ، اسم مفعول ، صفت مشبیه.....) است . به این نوع حال ، حال مفرد می گویند.

حال مفرد از نظر عدد (مفرد ، مثنی ، جمع) و جنس (مذکر و مؤنث) با صاحب حال مطابقت می کند.

جاء الاطفالُ مسرورينَ.

جاءت الطفلاتُ مسروراتِ.

جاء الطفلانِ مسرورينَ.

جاءت الطفلتانِ مسرورتينِ.

جاء الطفلُ مسروراً.

جاءت الطفلةُ مسرورةً.

عین الخطأ.

- (۱) جاء الانبياء مبشرين الناس.
 (۲) لعب الاطفال في الغرفة فرحين.
 (۳) ارضعت الأم طفلتها مشفقة عليها.
 (۴) اعتصم بحبل الله خاشعاً.

حال جمله (جمله ی حالیہ) (این قسمت برای مطالعه ی بیشتر است .)

جمله ای که در باره ی اسم معرفه ی جمله ی قبل توضیح می دهد ، حال و محلاً منصوب است . چنانکه گفته اند: جمله ی بعد از اسم نکره «صفت» و بعد از اسم معرفه «حال» است.
 «الجمل بعد النكرات صفات و بعد المعارف الاحوال.»

جمله حالیہ به صورت اسمیہ و فعلیہ می باشد .

در جمله حالیہ اسمیہ معمولاً «واو» حالیہ وجود دارد.

- جمله ی اسمیہ: جاء الطالب الى البيت و هو مسرور.
 جملہ ی فعلیہ: شاهدتُ المعلمُ يُشجّعُ التلاميذ على التعلم.
 خرج التلميذان و هما يتكلمان باللغة العربية.
 خرج المعلم و قد علّمنا الدرس الجديد.

عین ما ليس فيه الحال جملة.

- (۱) و ترى الجبال تحسبها جامدة و هي تمر مر السحاب.
 (۲) و جاؤوا أباهم عشاءً يبكون.
 (۳) شاهدتُ تلاميذ يطالعون في قاعة المدرسة.
 (۴) جاء تلاميذ صفنا و قد نجحوا في الامتحان.

تمرينات کتاب:

التمرين الاول:

كلمات مهم:

ترجمه:

* عین الحال و صاحبها:

* ماذا طلب الفارس من الرجل؟

* لماذا صاح الفارس؟

* هل ندم الرجل على عمله؟

التمرين الثاني: عین الحال إذا كانت موجودة

- ٤

- ٣

- ٢

- ١

التمرين الثالث: عین المنصوبات و نوعها في العبارات التالية:

- ٣

- ٢

- ١

کارگاه ترجمه:

کلمات مهم:

ترجمه:

تمارين اضافی

١ - عین الحال و صاحبها في العبارات التالية.

- يَلْعَبُ الاَطْفَالُ في الغُرْفَةِ صامِتِينَ.

- تَكَلَّمِي مَعَ النَّاسِ صَادِقَةً.

- عَفَوْتُ عَنِ الْمُخْطِيءِ كَرِيماً.

- سَاعِدِ الْمَسْكِينَ مُؤْمِنِينَ بِاللَّهِ.

- الْمُؤْمِنَاتُ يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ شَاكِرَاتٍ.

- ﴿وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا﴾
- طَلَبَ الْفَارِسُ مِنَ الرَّجُلِ مُلْتَمِسًا.
- نَعْتَصِمُ بِحَبْلِ اللَّهِ خَاشِعِينَ.
- قَطَعَ الرَّجُلُ مَسَافَةً ثُمَّ عَادَ مُعْتَذِرًا.
- أَحَسَّتْ بِقُوَّةٍ عَظِيمَةٍ فَتَقَدَّمَتْ جَرِيئَةً.
- ثُمَّ وَقَفَتْ عَلَى قُرْبٍ مِنْ خِيَمَةِ الرَّسُولِ مُتَرَبِّصَةً.
- فَرَّ الْمُشْرِكُونَ خَائِفِينَ مَذْغُورِينَ.
- ذَهَبَ الرَّسُولُ الْأَكْرَمُ (ص) إِلَى أَصْحَابِهِ مَادِحًا الرُّمَيْصَاءَ.

٢ - إجعل في الفراغ كلمة مناسبة.

- جَاءَ الْأَنْبِيَاءُ (مُبَشِّرُونَ ، مُبَشِّرِينَ ، مُبَشِّرًا)
- الْمُؤْمِنَتَانِ تَدْخُلَانِ الْجَنَّةَ (شَاكِرَتَانِ ، شَاكِرَاتٍ ، شَاكِرَتَيْنِ)
- جَاءَ الطِّفْلَانِ (ضَاكِحَيْنِ ، ضَاكِحَانِ ، ضَاكِحِينَ)
- لَعِبَتِ الطِّفْلَةُ فِي الْغُرْفَةِ (صَامِتَةً ، صَامِتَةً ، صَامِتَةً)
- يَعْيشُ فِي الدُّنْيَا مَسْرُورِينَ. (الْمُؤْمِنَانِ ، الْمُؤْمِنُونَ ، الْمُؤْمِنِينَ)
- لَا تَقُومُوا إِلَى الصَّلَاةِ (مُتَكَاسِلِينَ ، مُتَكَاسِلًا ، مُتَكَاسِلِينَ)
- تَكَلَّمَا مَعَ النَّاسِ (صَادِقًا ، صَادِقَانِ ، صَادِقَيْنِ)

٣ - صَحِّحِ الْأَخْطَاءَ فِي الْعِبَارَاتِ التَّالِيَةِ.

- يَجْتَهِدُ الطَّالِبَةُ فِي عَمَلِهِ مَسْرُورَةً.
- نَحْنُ نَسْتَمِعُ إِلَى الْقُرْآنِ خَاشِعُونَ.
- يَسْتَمِعُ الطُّلَابُ إِلَى الْقُرْآنِ خَاشِعَاتٍ.
- هَلْ تَنْظُرُ إِلَى الْعَبْرِ مُتَأَمِّلِينَ.

٤ - عَيْنِ فِي الْعِبَارَاتِ التَّالِيَةِ الْمَفْعُولِ الْمَطْلُوقِ وَنَوْعِهِ وَالْمَفْعُولِ فِيهِ وَنَوْعِهِ وَ الْحَالِ وَصَاحِبِهَا.

- الْجَنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الْأَمَّهَاتِ. - يُجَاهِدُ الْمُؤْمِنُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ جِهَادَ الْعَارِفِينَ. - سَاعِدُ أَخَاكَ مَظْلُومًا. - كَانَ الْأَطْفَالُ يَلْعَبُونَ فَرِحِينَ. - الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ. - رَجَعَ الطِّفْلُ إِلَى أُمِّهِ ضَاكِحًا. - كَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا. كَأَنَّ السَّمَاءَ قُبَّةً فَوْقَ رُؤُوسِنَا.

- ۵- اعراب ما اشیر الیه بخط. (نقش کلمات را مشخص کنید)
- خُلِقَ الانسان ضعیفاً. - و ما خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَ الارضَ وَ ما بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ. - الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي شَرَفَنِي بِاسْتِشْهَادِهِمْ. -
- جَرَتْ دُمُوعُ الْفَرْحِ عَلَى وَجْهِهَا مُهَلَّلَةً. - حِينَ اسْتَشْهَدَ أَوَّلُ ابْنَائِهَا أَشْفَقَ عَلَيْهَا كُلُّ مَنْ كَانَ يَعْرِفُهَا. - يُحْصَى الشُّهَدَاءُ أَرْبَعَةً مِنْهُمْ أَوْلَادُ الْخَنَسَاءِ.

- ۶- شَکْل ماتحتہ خط. (حرکت گذاری کنید)
- الاولاد یصلُّونَ فی المسجدِ خاشعینَ. - الطالبة تجتهد فی عملها راضية
- علینا أن نعفو عن المخطيء کریمًا. - سافرت فاطمة الی البلاد المختلفة باحثة عن العلوم.
- كان المعلم یشرح الدیس الجديد و التلاميذ یستمعون الیه.

الدرس الخامس

طلّاع النّور

(التمییز)

کلمات مهم:

طلّاع:	حفلة:	القادم:	ضوضاء:	الممر:	الغرفة:	قلّق:
صورة:	حنان:	ذكري:	مُزدحمة:	قاعة:	الْح:	السّتار:
قُدْسِي:	الأحمر:	الأصفر:	الأخضر:	أُصدّق:	ضَحّي:	ذاکرة:
مُقاتلین:	سراج:	يَخْفِقُ:	المنير:	يُصفّقون:	المُلوّنة:	الحِصّة:

أکمل الترجمة الفارسية:

..... نور

در آخر بودیم. (خانم) معلم به ساعتش نگاه کرد و گفت..... اما حالا
 در باره ی که در مدرسه ی ما در این جشن می-
 خواهیم شخصیتی را که در میان ما مقامی بزرگ و..... دارد . برای این
 که پدر و مادران را برای دعوت کنید در کلاس دانش
 آموزان از یکدیگر: چه کسی و از از نظر ؟ معلم گفت :
 و ما از کلاس خارج شدیم . در معلم مرا صدا زد و گفت : سمیره
 که همراه در مراسم و هنگامی که به خانه رسیدم با وارد
 شدم و به مادرم سلام کردم و با به او گفتم : این دعوتی برای پدران و مادران برای

..... و گفت : چیز زیبایی است . با هم در اتاق و به
 پدرم : « کاش پدرم تا ما در جشن دانش آموزان
 با

مادرم با به من گفت : سمیره ؟ پدرت يك معلم بود درس و را
 تا از دینمان و و وطنمان مردم و آنها بودند. در راه حق
 تا بتوانند در آرامش و و این برای تو است
 . تو دختر يك شهید هستی و این است.
 سخن مادرم را گمان که پدرم فراموش شده و از او نمانده است. آن
 شب که پدرم با ما بود.....

مدرسه در مدرسه برای نشستن من و مادرم در آخر
 (خانم) مدیر آمد و به ما که
 مراسم هنگامی که پرده در زیر نورهای و و
 تصویر بزرگی از پدرم دیدم . بسیار که این پدرم است . هان ، این
 مراسم برای پدر من
 مدیر در ایستاد و شروع به کرد.
 ما در این مکان تا انسانی راگرامی بداریم که و از عقیده و ملتش
 شهیدان در یاد ما هستند ، آنها از نظر ایمان و عمل پس هرگز آنها را
 و بر ما لازم است که آنها را که ما را به راه حق
 قلبم به شدت به تصویر پدرم گویی به من هنگامی که
 در بودم ، مادرم مرا : دخترکم خانم مدیر

 پس شنیدم از دخترم سمیره و این هدیه را از طرف مدرسه
 به طرف رفتم در حالی که حاضران پس با خوشحالی
 قواعد درس:

تمییز

تمییز اسم منصوب، نکره و غالباً جامدی است که ابهام جمله و یا ابهام اسم قبل از خود را بر طرف می کند. تمییزی که ابهام جمله را برطرف می کند در زبان فارسی غالباً با الفاظی از قبیل « از نظر...، از جهت...، از لحاظ...، از... » ترجمه می شود و بعد از موارد زیر می آید:

۱- بعد از اسم تفضیل : علی اکثر منی علماً. علی از نظر علم بیشتر از من است. یا علی از من داناتر است.

۲- بعد از فعل هایی مانند: ملاً، امتلاً، حسنً، طاب، کبر، کثر، تقدّم، زاد، ازداد، اشتَهَر و...
أَمْلاً القَدْحِ مَاءً. ظرف را از آب پر می کنم.
طابَتِ الطَّالِبَةُ خُلُقاً. دانش آموز از نظر اخلاق خوب شد. (اخلاق دانش آموز خوب شد).
 تمییزی که ابهام اسم قبل از خود را برطرف می کند بعد از موارد زیر می آید:

وزن: لیس عندی مُثَقَّلاً ذَهِباً. مثقالی طلا نزد من نیست. (ندارم)
 حجم: أَشْرَبُ كُلِّ يَوْمٍ كُوباً شَايِئاً. هر روز یک فنجان چای می نوشم.
 مساحت: اشتریتُ مترین قِمَاشاً. دو متر پارچه خریدم.
 عدد: سافر الی مشهد عَشْرُونَ رَجُلًا. بیست مرد به مشهد سفر کردند.

نکات:

۱- دو کلمه ی «خیر و شر» اگر به معنی «بهتر ، بهترین و بدتر و بدترین» باشند ، اسم تفضیل هستند. بنابر این اسم منصوب بعد از آن ها تمیز می باشد.

هو خیر الناس إيماناً. او از نظر ایمان بهترین مردم است.

ولی اگر به معنی خوبی و بدی باشند به تمیز نیاز ندارند.

الهی! بیدک الخیر. خدای من! خوبی به دست تو است.

۲- تمیزی که ابهام جمله را برطرف می کند در اصل «مبتدا، فاعل و یا مفعول» بوده است بنابر این گاهی می توان آن را به صورت مبتدا، فاعل و مفعول ترجمه کرد.

حَسَنُ الطَّالِبِ خُلُقًا. (تمیز در اصل فاعل بوده است) حَسُنَ خُلُقُ الطَّالِبِ. (اخلاق دانش آموز خوب شد.)

فَجَرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا. (تمیز در اصل مفعول بوده است.) فَجَرْنَا عِیُونَ الْأَرْضِ. (چشمه های زمین را شکافتیم.)

الْعِلْمُ أَكْثَرُ فَايْدَةً مِنَ الثَّرْوَةِ. (تمیز در اصل مبتدا بوده است.) فَائِدَةُ الْعِلْمِ أَكْثَرُ مِنَ الثَّرْوَةِ. (فایده ی علم از ثروت بیشتر است.)

تمرینات کتاب:

التمرین الاول: إقرأ النصّ التالي و ترجمه ثمّ أجب عن الاسئلة:

کلمات مهم:

ترجمه:

۱- ماذا سأل النبي عن القوم؟

۲- علام ترتفع درجات العباد؟

۳- شكّل السطر الاول و الثاني و الثالث من النصّ.

مدح قوم أمام رسول الله رجلا و ذكروا له جميع خصال الخير. «إِنَّهُ أَفْضَلُ الرِّجَالِ خُلُقًا و أَكْثَرُهُمْ قِرَاءَةً لِلْقُرْآنِ و أَقْوَاهُمْ إِيْمَانًا و أَشَدَّهُمْ عِبَادَةً و ...»

التمرین الثاني: أعرب ما اشیر اليه بخط: (نقش کلمات را مشخص کنید. جمله ها را به طور کامل ترکیب کنید.)

۱-

۲-

التمرین الثالث: صحح الاخطاء في التحليل الصرفي و الاعراب:

کارگاه ترجمه:

غلط های ترجمه ای را اصلاح کنید:

تمرینات اضافی:

۱- عین التمييز في العبارات التالية.

- مَنْ أَرْفَعُ شَأْنًا وَأَعَزُّ مَقَامًا ؟ - كَانَ أَصْدَقَ النَّاسِ قَوْلًا وَأَحْسَنَهُمْ عَمَلًا. - هُمْ خَيْرُ النَّاسِ إِيْمَانًا وَعَمَلًا. -
- وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا. - أَعْظَمُ الْعِبَادَةِ أَجْرًا أَخْفَاهَا . - نَبِيَّتَنَا أَصْدَقُ النَّاسِ لِسَانًا. -
- أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيْمَانًا أَحْسَنَهُمْ خُلُقًا. - الْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا. - إِنَّهُ أَفْضَلُ الرِّجَالِ خُلُقًا وَأَكْثَرُهُمْ
- قِرَاءَةً لِلْقُرْآنِ وَأَقْوَاهُمْ إِيْمَانًا وَأَشَدَّهُمْ عِبَادَةً. - إِمْتِلَأْ قَلْبِي إِيْمَانًا بَعْدَ الْإِطْلَاعِ عَلَى تَضَحِيَّاتِ الْمُقَاتِلِينَ. - أَشْرَبُ كُلِّ
- يَوْمٍ كُوبًا شَايَا. - نَجَحَ فِي الْإِمْتِحَانِ عِشْرُونَ طَالِبًا. - الْغُلَمَاءُ أَجَلُ النَّاسِ قَدَرًا. - فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ
- يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ. - إِشْتَرَيْتُ كِيلُوَيْنِ ثَفَاحًا. - أَعْطَيْتُ الْفَقِيرَ مَنًا قَمَحًا.
- لَيْسَ عِنْدِي مِثْقَالُ ذَهَبًا. - قَالَ اللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ. - أَمَلُ الْقَدَحِ مَاءٌ. يَغْوِصُ الْإِنْسَانُ فِي
- الْبَحَارِ أَكْثَرَ مِنْ مَائَتِي مِثْرٍ.

۲- أعرب ما اشير اليه بخط. (نقش کلمات را مشخص کنید)

دَخَلَتْ سَمِيرَةُ الْغُرْفَةَ قَلَقَةً وَ سَلَّمَتْ عَلَى أُمِّهَا وَ قَالَتْ لَهَا مَحْزُونَةً.

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَ عَمِلَ صَالِحًا.

الرَّجُلُ قَطَعَ مَسَافَةً ثُمَّ عَادَ مُعْتَذِرًا.

إِمْتِلَاءُ قَلْبِي حُبًّا بَعْدَ الْإِطْلَاعِ عَلَى انتصارِ الْمُقَاتِلِينَ.

تِلْكَ الْبِلَّةُ نِمْتُ بِذِكْرِ أَيَّامِ كَانَ أَبِي مَعْنًا.

۳- شَكَّلِ الْعِبَارَتَيْنِ. (حَرَكْتَ كَذَارَى كَنِيْدَ).

نرید اُن نتکلم حول مطالعة دروسنا.

فاطمه احسن خلقا من مريم و أكثرها قراءة للقرآن .

۴- صحح الاخطاء في التحليل الصرفي و الاعراب:

« أَكْمَلَ الْمُؤْمِنِينَ إِيْمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا. »

أَكْمَلَ : اسم ، مفرد ، مؤنث ، جامد ، معرب ، نكرة ، منصرف ، صحيح الآخر/ مبتدأ و مرفوع محلا

ال: حرف تعريف ، عامل ، مبني على السكون

مؤمنين: اسم ، الجمع السالم للمؤنث، مشتق (اسم المفعول) ، معرّف بالاضافة ، معرب ، ممنوع من الصرف ، منقوص/

مفعول به و منصوب

إيماناً: اسم مثنى ، مذكر ، مشتق، نكرة ، مبني ، ممنوع من الصرف، صحيح الآخر/ حال و منصوب

احسن : اسم ، مفرد ، مذكر ، جامد ، معرب ، معرّف بالاضافة، ممنوع من الصرف ، مقصور/ فاعل و مرفوع

هم: ضمير متصل للرفع ، للغائب، معرفة ، معرب/ مضاف اليه و منصوب محلا

خلقا: اسم ، جمع ، مذكر ، جامد ، مبني ، معرّف ، منصرف ، صحيح الآخر/ حال و منصوب

الدرس السادس

إغتنام الفرصة

(الاستثناء)

کلمات مهم:

بلوغ :	الصَّبَا :	الشَّيْب :	قَصَصَ :	مُنِي :	ظَمَانَ :
المقتنص :	الخُمُول :	المَرَّ :	حاسة سمع		الحُلُو :
تذوق	عائى	الجُبْن	الإقدام	آذان	حادّة
الاصطدام	يرتدّ	يتمتّع			

أكمل الترجمة الفارسية:

..... فرصت

- ۱- فرصت و از دست رفتن آن زیرا به در استفاده از
- ۲- در روزگار عمرت را چون اگر عمر زیاد شود با نقصان و کاهش می یابد.
- ۳- بدون شك دنیا که باقی می ماند . و که می شود .
- ۴- بنا بر این خود را به کار بگیر و بدان با اقدام به شکار کند .
- ۵- حرص و طمع را تا در ، کسی که به ندرت به
- ۶- گاهی چیزی که به سود آن داری چه بسا که با آب
- ۷- این داناست . پس آن را که خوب است .

بارودي تلخ زندگی را پس تجربه های در زندگی اش
 شاعر در این قصیده را به استفاده از فرصتها برای رسیدن به و
 و اعتقاد دارد که در این زندگی افراد می شوند . و که
 مردم در جامعه اش مگر صاحبان و کسی که حقیقت زندگی را بارودي
 که کشورش تنها از و رنج می برد پس به و دعوت می
 کند.

قواعد درس:

استثناء

در استثناء سه رکن وجود دارد:

- ۱- مستثنی: اسمی است که بعد از ادات استثناء «إلا و...» قرار می گیرد.
- ۲- مستثنی منه: اسمی است که قبل از ادات استثناء واقع می شود و شخصی یا چیزی از آن استثنا می شود.
- ۳- ادات استثناء: «إلا» که حرف غیر عامل و مبنی بر سکون است.

يَتَجَحَّ النَّاسُ فِي أُمُورِهِمْ إِلَّا الْكِسْلَانَ. مردم در کارهایشان موفق می شوند به جز فرد تنبل.
(الناس: فاعل و مرفوع (مستثنی منه) / الكسلان: مستثنی و منصوب / إلا: ادات استثناء)
شاهدت التلاميذ في قاعة المدرسة إلا محمداً.
(التلاميذ: مفعول به و منصوب (مستثنی منه) / محمداً: مستثنی و منصوب / إلا ادات استثناء)

اعراب مستثنی

- ۱- اگر جمله ی قبل از «إلا» کامل باشد (مستثنی منه در عبارت ذکر شده باشد) مستثنی باید منصوب باشد. مانند مثال های بالا و همچنین:
رأيت عمال البناء إلا المهندسين. عمال: مستثنی منه و المهندسين: مستثنی و منصوب
جاء أصدقائي لعيادتي إلا علياً. (اصدقاء: مستثنی منه / علياً: مستثنی و منصوب)
- ۲- اگر جمله ی قبل از إلا کامل نباشد (مستثنی منه در عبارت ذکر نشده باشد) اعراب مستثنی تابع نیاز جمله است. به این نوع استثناء «مفرغ» می گویند. این جمله ها منفی و یا استفهامی هستند.
در استثنای مفرغ جمله ها غالباً به صورت مثبت و مؤکد ترجمه می شوند.
«ما جاء الى بيتنا إلا محمداً.» جمله ی قبل از إلا مستثنی منه (فاعل) ندارد. فقط محمد به خانه ی ما آمد.
المؤمن لا يرجو إلا الله. جمله ی قبل از إلا مستثنی منه (مفعول به) ندارد. مؤمن فقط به خدا امید دارد.
ما كنت إلا خاشعاً. در جمله قبل از إلا مستثنی منه (خبر فعل ناقص) ذکر نشده است. بدون شک خاشع بودم.

تمرینات کتاب:

التمرين الاول: اقرأ النص التالي و ترجمه ثم إجب عن الأسئلة:

کلمات مهم:

ترجمه:

۱ - ماذا شاهد النبي في المسجد؟

۲ - ما هو هدف بعثة النبي؟

۳ - أعرب ما اشير اليه بخط : (تعيين نقش كلمات)

دخل رسول الله المسجد وحيداً و لم يشاهد هناك إلا جماعتين؛ جماعة يتفقهون و جماعة لم يكن لهم عمل إلا الدعاء. فقال: كلا المجلسين إلى خير. أما هؤلاء فيدعون الله و أما هؤلاء فيتعلمون و يفقهون الجاهل. هؤلاء أفضل. بالتعليم أرسلت. ثم قد معهم.

التمرين الثاني: شكّل الكلمات التي اشير اليه بخط:

۲ -

۱ -

التمرين الثالث:

عين الاصح و الادق في الترجمة:

لا تطلب إلا الحسنات.

مخواه جز خوبي را.

- فقط خوبي ها را طلب كن.

كارگاه ترجمه:

تصحیح غلط ها:

تمرينات اضافی

۱ - عين المستثنى والمستثنى منه في العبارات التالية.

لا يَفْوزُ النَّاسُ إِلَّا الْمُجِدِّينَ مِنْهُمْ. إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ. كُلُّ شَيْءٍ يَنْقُصُ بِالْإِنْفَاقِ إِلَّا الْعِلْمَ. أُدِّيتْ امْتِحَانُ جَمِيعِ الدُّرُوسِ إِلَّا دَرَسَ اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ. أَسْتَشِيرُ النَّاسَ إِلَّا الْجَاهِلِينَ. النَّاسُ يُضَيِّعُونَ عُمرَهُمُ إِلَّا أَصْحَابَ

الاخلاقِ الْكَرِيمَةِ. نَجَحَ تَلَامِيذُ صَفْنَا الْاَجْمَاعَةِ قَلِيلَةً مِنْهُمْ. لَا يَفْعُ فِي السَّوِّ إِلَّا فَاعِلُهُ. أَحَبُّ النَّاسِ إِلَّا الْفُسَّاقَ وَ النَّامِئِينَ. لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ إِلَّا النَّمِيمَةَ. لَا تَرْجُ إِلَّا رَبَّكَ وَ لَا تَخَفُ إِلَّا ذَنْبَكَ. وَ مَا تُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَ مُنْذِرِينَ. كُلُّ مَا تَحْتَ الشَّمْسِ يَبْطُلُ إِلَّا فِعْلُ الْخَيْرِ. لَا تُحِبُّ النَّاسَ إِلَّا الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُمْ.

۲- شَكَّلَ الكلمات التي تحتها خط.(حرکت گذاری کنید)

- كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ. - الْمُؤْمِنُ لَابِقُولٍ إِلَّا الْحَقَّ. لا يَنْفَعُ الْخَفَاشُ فِي الصِّيدِ شَيْءٌ إِلَّا آذَانُهَا.
- هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ. - لَا يَفُوزُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ إِلَّا الْمُؤْمِنُ. لَا يَتَمَتَّعُ بِهَذِهِ الْقُدْرَةِ إِلَّا الْخَفَاشُ.
- لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ. - وَمَا لِلْمَالِ وَالْأَهْلُونَ إِلَّا وَدَاعٌ. - لَا تَطْلُبُ إِلَّا الْحَسَنَاتِ.
- ۳- عَيْنَ الصَّحِيحِ لِلْفَرَاقَاتِ:

- لَا يَنْجَحُ فِي الْحَيَاةِ إِلَّا (الْمَجْدُونَ ، الْمَجْدِينَ ، الْمَجْدُ)
- أَحْسَنُ أَنْ بَلَادِي لَا تَعَانِي إِلَّا (الْكِسَالَةُ ، الْكِسَالَةُ ، الْكِسَالَةُ)
- لَمْ يُشَاهِدْ فِي الصَّفِّ إِلَّا (تَلْمِيزَانِ ، تَلْمِيزِينَ ، التَّلْمِيزُ)
- لَيْسَ لِلْكَافِرِ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا (الْعَذَابُ ، الْعَذَابُ ، الْعَذَابُ)
- مَا عِنْدِي إِلَّا وَ (كِتَابَانِ ، مَجْلَتَانِ / كِتَابَيْنِ ، مَجْلَتَيْنِ / كِتَابَانِ ، مَجْلَتَيْنِ)

۴- للتعریب:

مغتتم می شماریم: آیام جوانی: مغتتم شمردیم: مغتتم شمارید:

غنیمت شمردن فرصتها:

۵- عَيْنَ التَّرْجَمَةِ الصَّحِيحَةِ وَالدَّقِيقَةِ.

- لَا تَعْمَلُ إِلَّا الْخَيْرَ.

الف)خوبی را انجام نده. ب)خوبی را فقط انجام بده. ج)فقط خوبی را انجام بده.

- لَا يَرَى دَمَهُ إِلَّا بِاللَّوْنِ الْأَسْوَدِ.

الف)خونش را به رنگ سیاه نمی بیند. ب)خونش را ندید مگر به رنگ سیاه. ج)خونش را تنها به رنگ سیاه می بیند.

لَمْ نَعْرِفْ أَصْدِقَاءَنَا إِلَّا فِي الشَّدَائِدِ.

الف)دوستانمان را فقط در سختی ها می شناسیم. ب)نمی شناسیم دوستان را مگر در سختی ها. ج)دوستانمان را فقط در زمان سختی ها شناخته ایم.

۶- أعرب ما اشير اليه بخط. (نقش کلمات را مشخص کنید)

بَادِرُ الْفُرْصَةِ وَ احْذَرِ قُوَّتَهَا فَيُلَوِّغُ الْعِزَّ فِي نَيْلِ الْفُرْصِ قَدْ يَضُرُّ الشَّيْءَ تَرْجُو نَفْعَهُ إِنَّمَا الدُّنْيَا خَيَالٌ
عَارِضٌ. وَ اغْتَنِمَ عُمَرَكَ أَيَّامَ الصَّبَا.

۷- صَحِّحِ الْأَخْطَاءَ مَعَ بَيَانِ السَّبَبِ:

ما أوليائي منكم و من غيركم إلا المتقين.

لم أشاهد في الصف إلا تلميذانِ إثنانِ.

المؤمن لا ترجو إلا الله.

كلُّ شيءٍ زائلاً إلا الذكر الحسن.

۸- للاعراب والتحليل الصرفي.

« إن الإنسان لفي خسرٍ إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحاتِ. »

الدرس السابع عليكم بالقرآن (المنادي)

کلمات مهم:

حَرَمَ	عَدَّ	الْفَقْبِي	الرَّجَاءُ	الْيَأْسُ	الدَّرِيْعَةُ	إِلْتَبَسَتْ
إِقْتَرَنَ	لَا يَسْمَحُ	الْكَسَلُ	زَهْوَقُ	مُسَيِّطَرَةٌ	غَايَةٌ	تَجَاهُ
عِيشَ	الْكِيْمِيَاءُ	الْفَلَكَ	التَّقَدُّمُ	مَجَالٌ	أَعْزَاءُ	أَوْلِيَاءُ
نَارًا حَامِيَةً	إِنْشَقَّتْ	الدَّهْشَةُ	الْمَارْقِينَ	زُمْرَةٌ	يَرْحَلُونَ	الصَّيْدَلَةُ
	ضَيَّعَ	كُوِّرَتْ		أَسْرَارُ الْكَوْنِ	شَفَعَتَيْنِ	الْفَجْرَةُ
				أَقْصَى الْأَرْضِ	أُثِمَ	طَبَيِّبَاتٌ

کلمات متضاد:

المَوْتُ #	اليأس #	الْكَسَلُ #	السُّكُونُ #	الْفَقْبِي #	أَحَلَّ #	الحق #
المؤمن #	الآخرة #					

کلمات مترادف:

الْفَقْبِي =	بَقَاءُ =	العِيشُ =	السَّبَبُ =	تَجَاهُ =
--------------	-----------	-----------	-------------	-----------

أكمل الترجمة الفارسية

به قرآن پناه ببرید

پیامبر اکرم (ص) فرمود : « هنگامي که فتنه ها مانند بر شما (شما را در بر مي گيرد) به قرآن »

قرآن نور و است که جامعه ي انساني را از به سوي و از به سوي و او (آن) به مردم که دنيا را به به دست آوردن آخرت ، بلکه دنيا را وسيله اي براي به دست آوردن قرار مي دهد.

و اکنون بعضی از این آیات (نشانه ها) را

بدرستی قرآن کریم و نعمتهای الهی را برای انسان و وسیله ای برای
..... و وسیله ای برای حرکتش به سوی و « و از
آسمان آبی پس با آن باغهایی (بهشتهایی) و ... رزقی برای » پس
انسان را از این نعمتها بر خود « ای اهل ایمان چیزهای را که خداوند برای
شما کرده است نکند . » و این خطاب کلی و به همه ی
است و اختصاص به ندارد. « چه کسی خداوند را که برای
خارج کرده و رزق و روزی های را کرد بگو آن برای
همانا قرآن که این جهان سنتها و قوانینی دارد که « پس برای سنت خداوند
..... و هرکس از این سنتها به هدفش و در آن
وجود ندارد که انسان مسلمان باشد یا برای این که نامها و
عنوانها تا زمانی که با عمل
و این انسان حتی اگر ببیند که زیرا او ایمان آورده است به این که
..... « و می داند که تنها و این که « باطل
.....
» و اراده می کنیم که بر و آنها را قرار دهیم و آنها را
..... (زمین) گردانیم «

قواعد درس

منادی

منادی اسمی است که بعد از یکی از حروف ندا واقع می شود:
معروفترین حرف ندا «یا» می باشد که حرف غیر عامل و مبنی بر سکون است.

انواع منادی

۱- منادای علم : و آن اسم خاصی است که مورد ندا واقع می شود.
یا الله وفّقننا لما نُحِبُّ. یا سعیّد اجْتَهِدْ فی دراستک. یا قُدس نأتی الیک.

۲- منادای مضاف: که پس از آن اسمی به عنوان مضاف الیه قرار می گیرد.
یا الله العالمین..... یا مسلمی العالم..... یا طالبات العلم.....

اعراب منادی

منادای علم مبنی بر ضم و محلاً منصوب ، ولی منادای مضاف منصوب است.
نکات:

- ۱- منادای علم و مضاف تنوین نمی گیرند. یا مُحَمَّدٌ یا طالب العلم...
- ۲- دراعراب منادای مضاف به علامتهای فرعی نصب توجه داشته باشیم. («یا» در اسمهای مثنی و جمع مذکر سالم، و «کسره» در جمع مؤنث سالم)
- ۳- اسم های «اله و رب» اسم علم نیستند و غالباً به صورت منادای مضاف به کار می روند.
- ۴- اسم «الله» و صفات مربوط به خداوند مانند «رحمان، رحیم و...» اسم علم هستند.
- ۵- منادا اگر همراه کسره باشد منادای مضاف است و مضاف الیه آن که «ضمیر یاء متکلم» است حذف شده است. یا قوم اعبدوا الله. (قوم در اصل قومی، منادای مضاف و تقدیراً منصوب است.)

اسمی که مورد ندا واقع می شود اگر دارای «ال» باشد قبل از آن «ایها» (برای مذکر) و «ایئها» (برای مؤنث) می آورند. در این صورت «ای» و «ایة» منادا و «ها» حرف تنبیه است و اسم دارای «ال» مرفوع و تابع «ای» و «ایة» می باشد. یا ایئها النفس المطمئنة إرجعی الی ربک ... (ایة: منادا مبنی بر ضمّ و محلاً منصوب. ها: حرف تنبیه و محلی از اعراب ندارد. النفس: تابع «ایة» و مرفوع)
ایها الاعزّاء لاتکسلوا فی امورکم. (ای: منادا مبنی بر ضمّ و محلاً منصوب / ها: حرف تنبیه الاعزّاء: تابع «ای» و مرفوع)

توجه داشته باشیم که:

اسم بعد از «ای» و «ایة» حتماً مرفوع و دارای «ال» باشد.
عین الخطأ:

- ۱) ایئها المسلمات حافظن علی حجابکن.
- ۲) تلامیذی لاتکسلوا فی دراستکم.
- ۳) یا المسلمون ساعدوا مظلومی العالم.
- ۴) یا مسلمات لاتترکن الامر بالمعروف.

نکته:

در بسیاری ازمواقع حرف ندا حذف می شود در این صورت معمولاً فعل و یاضمیر مخاطب در عبارت وجود دارد.

ربّنا لاترغ قلوبنا بعدا إذ هدیتنا. [یا ربّنا]

ولدی اجتهد فی کسب الفضائل. [یا ولدی]

أبی نجحت فی الامتحان. [یا ابی]

انواع واو

۱- « واو » عاطفہ: این واو حرف عطف است و اسم بعد از آن معطوف می باشد . اعراب معطوف تابع معطوف علیہ است.

هو الَّذی خلق اللَّیلَ و النَّهارَ . (اللَّیلَ: مفعول به و منصوب (معطوف علیہ) / النَّهارَ: معطوف و منصوب جاء علیٌّ و صدیقُهُ . (علیٌّ: فاعل و مرفوع (معطوف علیہ) / صدیقُ: معطوف و مرفوع

۲- «واو قسم»: این واو حرف جر است بنابر این اسم بعد از آن مجرور به حرف جر می باشد.

وَ الْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خَسْرٍ . (والعصر: جار و مجرور)

وَ الْقَلَمِ و ما یسطرون . (و القلم: جارو مجرور)

تمرینات کتاب:

التمرین الاول: إقرأ النص ثم أجب عن الأسئلة:

کلمات مهم:

ترجمه :

۱- کیف کانت اورویا تعامل علماءها؟

۲- لماذا تقدّم المسلمون في العلوم؟

۳- أعرب ما اشير اليه بخط:

التمرين الثاني: للاعراب و التحليل الصرفي:

الاعراب	التحليل الصرفي
	ال:
	حمد:
	ل:
	الله:
	إياك:
	نعبد:
	إهد:
	نا:
	الصراط:
	المستقيم:
	الله:

قل هو الله أحد * الله الصمد *

الاعراب	التحليل الصرفي
	الله:
	الله:

تمارين اضافي

١ - عيّن المنادى ونوعه في العبارات التالية.

ربّنا اغفر لنا ذنوبنا. إلهي وفّقني لما تحبّ. اللهم صلّ على محمّد وآل محمّد. يا داود إنّنا جعلناك خليفة في الأرض...

السلام عليك يا ابا عبد الله. ربّ اغفر لي ولوالديّ. يا ذا الجود و الاحسان جُد علينا بفضلك.

تلاميذي اجتهدوا للوصول الى اشرف و المجد. أبى انا لا اكسل فى دروسى.

٢ - أكمل الفراغات بما يناسبها.

- ... النفس الى متى الغفلة؟ (أيّها ، يا ، أيّتها)

- يا أيّها ... اجتهدا أكثر لتنجحا. (التلميذتان ، التلميذين ، التلميذان)

- يا ذا العفو و... (الرحمة، الرحمة، الرحمة)

- قرأتُ الدرس و... (الكلمات ، الكلمات ، الكلمات)
- نجد فيها آراء و... (نظرياتاً ، نظريات ، نظريات)
- يا الاسلام أهجموا على الأعداء. (مقاتلين ، مقاتلو ، مقاتلي)

٣- صحّح الاخطاء في العبارات التالية:

يا مسلمين اتحدوا ضدّ الظالمون. أيّها الطالبة اجتهد في دراستك. الله يحبّ المؤمنون والمؤمنات. يا المسلمين ساعدن الفقراء. أيّها العلماء أنتم مهندسون حضارات الحديث. وعدّ الله المؤمنون و المؤمنات جنات. سخر لكم الليل والنهار. يا مسلمون العالم إتحدوا. يا خادم الجسم كم تسعى لخدمته؟ يا المؤمنون صلّوا في المسجد.

٤- للاعراب والتحليل الصرفي.

« ربّنا آتينا في الدنيا حسنة وفي الآخرة حسنةً وفينا عذاب النار »

٥- اعرّب الكلمات التي تحتها خط. (نقش كلمات را مشخص كنيد.)
الله وليّ الذين آمنوا.

أيّها الاعزّاء لقد كرّم الاسلام العلم والعلماء.

إهدنا الصراط المستقيم.

يقول أحدهم يا علماء الأمة علّموا.

إنّ القرآن يؤكّد أنّ لهذا العالم سنناً وقوانين لا تتغيّر.

القرآن نورٌ وهديٌ يُخرج المجتمع الإنساني من الظلمات .

يُحاسِبُ الإنسان يوم القيامة مُحاسِبَةً.

دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ الْمَسْجِدَ وَحِيداً.

بِالتَّعْلِيمِ أُرْسِلْتُ.

هُوَ لَاءٌ يَدْعُونَ اللَّهَ.

هُوَ أَصْدَقُ النَّاسِ قَوْلًا وَأَحْسَنُهُمْ عَمَلًا.

آمَنْتُ بِاللَّهِ إِيْمَانًا لَا يَزُولُ عَنِّي.

يَا غِيَاثَ الْمُسْتَغِيثِينَ أَغْنِنَا.

لَا خَيْرَ فِي وَدِّ امْرِئٍ مَتَلَوْنِ.

سَاعَدْتُ الْمِسْكِينَ مُؤْمِنًا بِاللَّهِ.

الْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا .

مَدَحَ قَوْمٌ أَمَامَ رَسُولِ اللَّهِ رَجُلًا.

أَعْظَمُ الْعِبَادَةِ أَجْرًا أَخْفَاهَا.

أَسْتَشِيرُ النَّاسَ إِلَّا الْجَاهِلِينَ.

وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ.

۶- شَكَلَ الْكَلِمَاتُ الَّتِي تَحْتَهَا خَط. (حرکت گزاری کنید.)

كَانَ أَصْدَقُ النَّاسِ قَوْلًا.

كَانَتْ سَمِيرَةً مَحْزُونَةً عِنْدَمَا سَمِعَتْ دَعْوَةَ الْحُضُورِ .

أَنَا وَامِّي جَلَسْنَا آخِرَ الْقَاعَةِ.

لَا تَطْلُبُ إِلَّا الْحَسَنَاتِ.

هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ.

يَا عَبْدَ اللَّهِ أَعْبُدِ اللَّهَ وَحْدَهُ.

الرَّعِيَّةُ لَا يُصْلِحُهَا إِلَّا الْعَدْلُ.

الْقُرْآنَ لَا يَسْمَحُ لِلنَّاسِ أَنْ يَتْرَكُوا الدُّنْيَا بِذَرِيْعَةِ الْحُصُولِ عَلَى الْآخِرَةِ.

۷- اكتب التحليل الصرفي للكلمات التي تحتها خط.

يَرْتَفِعُ الْعِبَادُ فِي الدَّرَجَاتِ عَلَى قَدْرِ عُقُولِهِمْ .

حَتَّى تَسْتَطِيعَ زَمِيلَاتُكَ أَنْ يَعِشْنَ فِي أَمْنٍ وَرَاحَةٍ.

أَدْعُ رَبِّي أَنْ يَغْفِرَ ذَنْبِي الْعَظِيمَ.

نکات ترجمه ای

۱- اسم اشاره در حالی که اسم بعد از آن دارای «ال» باشد به صورت مفرد ترجمه می شود.
هؤلاء التلاميذ مجتهدون. این دانش آموزان کوشا هستند.
هاتان الشجرتان باسقتان. این درختان بلند هستند.
ولی اگر دارای «ال» نباشد اسم اشاره مطابق صیغه خود تر جمه می شود.
هؤلاء تلاميذ مجتهدون. این ها دانش آموزانی کوشا هستند.

۲- اسم های موصول خاص (الذي ، التي ، الذين اللاتي ، اللذان ، اللذين) وقتی پس از اسم دارای «ال» بیایند به صورت «که» ترجمه می شوند و صفت هستند. الطالب الذي يجتهد ينجح. (دانش آموزی که می کوشد موفق می شود.)

۳- اسم فاعل در زبان فارسی به صورت صفت فاعلی و با پسوند های « نده ، ا » و اسم مفعول به صورت صفت مفعولی و فعل کمکی «شد» ترجمه می شود.

کاتب: نویسنده	مکتوب: نوشته شده
مُنْتَخَب: انتخاب کننده	مُنْتَخَب: انتخاب شده

۴- در تر جمه اسم مبالغه معمولاً از قید « بسیار » استفاده می شود.

علامة: بسیار دانا	صبار: بسیار صبر کننده
غفور: بسیار آمرزنده	علیم: بسیار دانا

۵- اسم تفضیل اگر با حرف جر «من» به کار برود با پسوند «تر» و اگر بدون «من» باشد غالباً با پسوند «ترین» ترجمه می شود. عليّ اعلم من سعيد. علی از سعید داناتر است.
عليّ اعلم التلاميذ. علی داناترین دانش آموزان است.

۶- در ترجمه اسم های اشاره باید به مفرد ، مثنی و جمع و دور و نزدیک بودن آنها و هم چنین در تر جمه ضمیرها به عدد و صیغه آنها توجه داشت.

۷- در ترجمه فعلها باید به زمان و صیغه آنها توجه کرد.

۸- فعل ماضی با «ما» منفی می شود. تعلّمتُ الدرس. (درس را یاد گرفتم) ماتعلّمتُ الدرس. (درس را یاد نگرفتم.)

۹- فعل مضارع به وسیله «لا» و گاهی «ما» منفی می شود.

تعلّمون: می دانید لا تعلّمون: نمی دانید ما تعلّمون: نمی دانید (نفی در زمان حال)

۱۰- فعل مضارع به وسیله «س، سوف» به مستقبل تبدیل می شود.

ینصر: یاری می کند. سینصر یا سوف ینصر: یاری خواهد کرد.

۱۱- فعل مضارع به وسیله «لن» به صورت آینده منفی ترجمه می شود.

یکسل: تنبلی می کند لن یکسل تنبلی نخواهد کرد.

۱۲- فعل مضارع به وسیله «لم، لما» به وسیله ماضی منفی ترجمه می شود.

لم + فعل مضارع = ماضی ساده منفی یا ماضی نقلی منفی لم یُرسَلوا: نفرستادند - نفرستاده اند

لما + فعل مضارع = ماضی نقلی منفی لما أقرأ: هنوز نخوانده ام

۱۳- فعل مضارع با ادوات ناصبه (أن ، کی (لکی) ، حتی ، ل) غالباً به صورت مضارع التزامی ترجمه می شود.

أحبّ أنْ أتعلم اللغة العربية: دوست دارم که زبان عربی را یاد بگیرم.

۱۴- فعل مضارع همراه با لام امر به صورت مضارع التزامی ترجمه می شود.

نساعد مظلومی العالم. باید به مظلومان جهان کمک کنیم.

۱۵- لام ناصبه (ل) « برای اینکه» ترجمه می شود و برای بیان علت فعل جمله قبل به کار می رود بنا براین به آن لام

تعلیل نیز گفته می شود.

نجهتد كثيرا لنجح في الامتحان . بسیار تلاش می کنیم برای اینکه (تا) در امتحان قبول شویم.

۱۶- «قد» قبل از فعل ماضی حرف تحقیق و تأکید و قبل از فعل مضارع حرف تعلیل و به معنی «گاهی» می باشد.

قد تعلّمتُ : آموخته ام ، حقیقتاً آموختم. قد أسافرُ : گاهی مسافرت می کنم.

۱۷- فعل ماضی اگر همراه ادوات شرط (إن ، من ، ما ، أينما ، إذا...) به کار برود به صورت مضارع ترجمه می شود.

إن صبرت ظفرت. (اگر صبر کنی موفق می شوی)

من خاف العقاب إنصرف عن السيئات. (هر کس از مجازات بترسد از بدی ها دوری می کند.)

۱۸- گاهی اسم فاعل به صورت فعل مضارع ترجمه می شود.

انا ذاهبٌ الى المدرسة. (من به مدرسه می روم)

۱۹- گاهی می توان مصدر را به صورت فعل ترجمه کرد.

ارید الذهاب الى المدرسة . (می خواهم به مدرسه بروم.)

۲۰- خبر کان اگر فعل مضارع باشد غالباً به صورت ماضی استمراری ترجمه می شود.
کان التلاميذ يخرجون من الصف . دانش آموزان از کلاس خارج می شدند.

۲۱- کان همراه فعل ماضی به صورت ماضی بعید ترجمه می شود.
عندما وصلت الى المدرسة كان التلاميذ (قد ذهبوا الى الصف. زمانی که به مدرسه رسیدم دانش آموزان به کلاس رفته بودند.

۲۲- در ترجمه فعل مجهول از فعل «شد» و مشتقات آن استفاده می شود.
نُزل القرآن لهداية البشر. قرآن برای هدایت بشر نازل شد.
يُحاسب الانسان يوم القيامة محاسبة. انسان حتماً در روز قیامت حساب رسی می شود.

۲۳- باید به ترجمه حروف مشبهة بالفعل توجه شود.
إنّ (همانا ، قطعاً ، براستی) إنّ در کلام عادی فقط برای تکیه کلام به کار می رود. إنّ عليّاً جاء. (علی آمد.)
أنّ (که ، این که) - كأنّ (مثل این که ، گویا) - لكنّ (اما ، ولی) - ليت (کاش) - لعلّ (شاید ، امید است ، باشد که...)

« إنّ » در ابتدای عبارت و بعد از فعل « قال » و مشتقات آن می آید ولی « أنّ » در میان دو عبارت می آید و معادل حرف ربط فارسی است.

إن الله يحبّ المحسنين. قطعاً خدا نیکوکاران را دوست دارد.
ألا تعلم أنّ الله على كل شيء قدير؟ آیا نمی دانی که خداوند بر هر چیزی توانا است؟
قل: إنّ الباطل كان زهوقاً. بگو: باطل از بین رفتنی است.
۲۴- اگر خبر « ليت و لعلّ » فعل مضارع باشد غالباً به صورت مضارع التزامی ترجمه می شود.
لعلّ المذنب يتوب . امید است که گناهکار توبه کند.
ليت الشباب يعود . کاش جوانی برگردد.

۲۵- برای بیان مالکیت از حرف جر « لام » و گاهی « عند » استفاده می شود.
لنا تاريخ مضيء. (ما تاریخ روشنی داریم) ليس عندی هذا المقدار. (من این مقدار ندارم)
هذا الكتاب لصديقي. این کتاب مال دوستم است.

۲۶- در ترجمه جمله اسمیه (مبتدا و خبر) از فعل « است » استفاده می شود.
الطالب المجتهد ناجح. دانش آموز کوشا موفق است.

۲۷- در بعضی از آیات قرآن «کان» به معنی «است» ترجمه می شود.

کان الله علیمًا حکیمًا. خداوند بسیار دانا و حکیم است.

إنَّ المبدِّرين كانوا إخوان الشیاطین. اسراف کنندگان برادران شیطان ها هستند.

۲۸- در ترجمه اسم نکره «یک» در اول و یا «ی» در آخر آن می آید.

بَنَى رَجُلٌ مسجدًا فی مدینةٍ. مردی مسجدی در شهری ساخت.

۲۹- پاره ای از فعلها همراه حرفی به کار می روند که به هنگام ترجمه نیازی به ترجمه آن حروف نیست.

سخر من (مسخره کرد) شعر ب... (احساس کرد) حصل علی (به دست آورد) أخذ ب... (گرفت) بحث عن (جست و جوکرد) و ...

۳۰- فعل های بابهای «افعال» ، تفعیل ، مفاعلة و استفعال» غالباً به صورت متعدی ترجمه می شوند.

أكرم و کرم : گرامی داشت إستغفر: طلب آمرزش کرد. جاهد : جهاد کرد

۳۱- گاهی در ترجمه بابهای مفاعله و تفاعل به آوردن یک «با» نیاز مندیم.

یا أيها النبی جاهد الکفار و المنافقین... ای پیامبر با کافران و منافقان جهاد کن.

۳۲- فعل های باب «انفعال» به صورت لازم ترجمه می شوند.

ینقلب الی اهله مسروراً. خوشحال به سوی خانواده اش بر می گردد.

۳۳- بعضی از فعل ها در زبان عربی دو مفعول می گیرند (أعطی ، آتی ، ألبس ، أذاق ، ذوق ، رزق ، علّم ، حسب ،

جعل ، و) معمولاً یکی از مفعولها به صورت متمم و دیگری با «را» ترجمه می شود.

علّم الأب ولده القرآن. پدر به فرزندش قرآن (را) یاد داد.

انواع «ما و من»

۳۴- «ما» ی حرفیه : حرف نفی است و برای نفی فعل ماضی و گاهی فعل مضارع به کار می رود.

ما كان لی إلا السعی و العمل. و ما یجد بآیاتنا إلا....

۳۵- «ما» ی استفهامیه: اسم استفهام به معنی «چه چیز» است که در ابتدای جمله واقع می شود.

ما رأیک فی هذا الموضوع؟ نظر تودر باره ی این موضوع چیست؟

۳۶- «ما» ی موصولیه به معنی «چیزی که ، آنچه» و معمولاً در ابتدای کلام نمی آید.

« یَسْبَحُ اللَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَ مَا فِي الْأَرْضِ » آن چه در آسمانها و آنچه در زمین است خدا را به پاکی یاد می کنند.

۳۷- «ما» شرطیة : به معنی « هر چیز ، هر چه » در ابتدای جمله می آید و دو فعل مضارع را به عنوان فعل شرط و جواب شرط مجزوم می کند.
 مَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ اللَّهُ. هرچه از خوبی انجام دهید خدا آن را می داند.

۳۸- «ما» كَافَّة (باز دارنده) که حرف است و معمولاً به حروف مشبّهة بالفعل ، حرف جر «رُبَّ» و بعضی از فعل ها مانند « طال ، قلّ ، کثر » وصل می شود و مانع از عمل آنها می شود.
 إِنَّمَا الْهُكَمُ اللَّهُ. معبود شما فقط خداست.
 قَلَّمَا نَالَ مَنَاةٌ مِنْ حَرَصٍ. به ندرت کسی که حریص است به آرزوهایش رسیده است.

۳۹- «ما» تعجیبة : اسم است و وبه صورت «ما أفعل» برای بیان تعجب به کار می رود.
 مَا أَبْعَدَ الْخَيْرِ عَلَى أَهْلِ الْكَسَلِ ! چقدر خوبی از افراد تنبل دور است!

۴۰- «من» استفهامیة : اسم استفهامی است که برای سؤال در مورد اشخاص به کار می رود و در ابتدای کلام واقع می شود.
 مَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا ؟ چه کس نیکو گفتار تر است؟

۴۱- «من» شرطیة : اسم شرط به معنی « هر کس » در ابتدای جمله واقع می شود و دو فعل مضارع را مجزوم می کند.
 مَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ. پس هر کس به اندازه ذره ای خوبی کن پاداش آن را می بیند.

۴۲- «من» موصولیة : اسم موصول برای عاقل و به معنی « کسی که ، کسانی که » است و معمولاً در وسط کلام واقع می شود.
 الْعَاجِزُ مَنْ عَجَزَ عَنْ اِكْتِسَابِ الثَّوَابِ. ناتوان کسی است که از به دست آوردن ثواب عاجز باشد.

۴۳- در ترجمه جمله وصفیه به گونه زیر عمل می کنیم:

ماضی + ماضی = ماضی بعید یا ماضی ساده

شاهدتُ طفلاً بکی. کودکی را دیدم که گریه کرده بود. (گریه کرد)

ماضی + مضارع = ماضی استمراری

شاهدتُ طفلاً يبكي. کودکی را دیدم که گریه می کرد.

مضارع + مضارع = مضارع التزامی

افتش عن کتاب یساعدنّی فی ترجمّة النصوص. به دنبال کتابی می گردم که مرا در ترجمه ی متون کمک کند.

۴۴- «مفعول به» در زبان فارسی گاهی با حرف متمم ترجمه می شود.

بلغ الطالب المدرسة متأخراً: دانش آموز دیر به مدرسه رسید.

جاهدوا الكفار. یا کافران بجنگید.

سألت صديقي عن الدرس الجديد. از دوستم در باره ی درس جدید سؤال کردم.

نال غايته. به هدفش رسید.

جاءني علي. علي نزد من آمد.

۴۵- در ترجمه مفعول مطلق تأکیدی از قیودی مانند: قطعاً، حتماً، بی شک، واقعاً، حقیقتاً و امثال این ها استفاده می شود.

نزل الله القرآن تنزيلاً لهداية الانسان. خداوند قرآن را قطعاً برای هدایت انسان نازل کرد.

۴۶- در مفعول مطلق نوعی همراه با صفت از الفاظی مانند: به زیبایی، به نیکی، به سختی، بسیار و... و اگر

همراه مضاف الیه باشد از الفاظی از قبیل: همچون، همانند، مانند و... استفاده می شود.

أذكروا الله ذكراً كثيراً. خداوند را بسیار یاد کنید.

الجبال تمرّ مرّ السحاب. کوهها مانند ابر می گذرند.

۴۷- حال معادل قید حالت در زبان فارسی است بنابر این با پسوند «ان» و پیشوند «با» ترجمه می شود.

ذهب الرجل مُسرِعاً. مرد شتابان (با شتاب) رفت.

۴۸- زمان جمله حالیه متأثر از زمان جمله قبل از آن است و به گونه ی زیر ترجمه می شود.

ماضی + مضارع = ماضی استمراری

جاء الطالب و هو يتكلم باللغة العربية. دانش آموز آمد در حالی که به زبان عربی صحبت می کرد.

ماضی + ماضی = ماضی بعید یا ماضی ساده

ذهب الطالب و قد تعلّم الدرس. دانش آموز رفت در حالی که درس را یاد گرفته بود. (یاد گرفت)

۴۹- تمییز را گاهی با الفاظ: از نظر...، از جهت...، از لحاظ...، از جنبه ی...، از... ترجمه می کنند.

حسن الطالب خلقاً. دانش آموز از نظر اخلاق خوب شد.

امتلاً قلب الأم خوفاً. قلب مادر از ترس پر شد.

كفى بالله شهيداً. خداوند از لحاظ گواه بودن کافی است.

۵۰- تمییز گاهی به صورت مبتدا، فاعل و مفعول ترجمه می شود.

علی أحسن خلقاً من سعيد. اخلاق علی از اخلاق سعید بهتر است.

حسن الطالب خلقاً. اخلاق دانش آموز خوب شد.

فجّرنا الارض عيوناً. چشمه های زمین را شکافتیم.

۵۱- موارد زیر اسلوب های حصر هستند و در فارسی به صورت « فقط ، تنها » ترجمه می شوند.

۱- «إِنَّمَا» : إِنَّمَا الْهَكَمُ اللَّهُ. معبود شما فقط خداوند است.

۲- نفی + إِلَّا : لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ. فقط خدا را عبادت کنید. ما شاهدت إِلَّا عَلِيًّا. تنها علی را دیدم.

ادات استفهامی که در معنای نفی است نیز با إِلَّا بیان کننده ی حصر است.

هل جزاء الإحسان إِلَّا الإحسان. پاداش نیکی فقط نیکی است.

۵۲- «كاد» از افعال مقاربه است و برای نزدیک بودن انجام خبر به کار می رود. بنابر این در فارسی به صورت :

«نزدیک است ، نزدیک بود، تقریباً ، چیزی نمانده است» و امثال این ها ترجمه می شود.

أوقعه عن الفرس و كاد يقتله. او را از اسب پایین انداخت و نزدیک بود او را بکشد.

يكاد البرق يخطف ابصارهم. نزدیک است برق چشمانشان را برباید.

۵۳- فعلهایی مانند « بدأ ، جعل ، أخذ ، شرع » در صورتی که پس از آنها فعل مضارعی واقع شود ، از افعال مقاربه

هستند و به معنی «شروع» به کار می روند.

أخذ قلبي يخفق بشدة . قلبم به شدت شروع به تپیدن کرد.

بدأ ينظر الى لعبهم . شروع به نگاه کردن به بازی آنها کرد.

۵۴- «عسى» از افعال مقاربه و به معنی « امید است » به کار می رود.

عسى المطر ينزل في هذه الليلة. امید است امشب باران ببارد.

۵۵- در ترجمه « لا » نفی جنس از الفاظی مانند : « هیچ... نیست و اصلاً » ترجمه می شود.

« لا شيء اجمل من الادب . » هیچ چیز زیبا تر از ادب نیست.

۵۶- «هناك» اسم اشاره به معنی « آن جا » می باشد ولی گاهی به معنی « وجود دارد ، هست » ترجمه می شود.

هناك نوع من الطيور تهاجر من المناطق الإستوائية.

نوعی از پرندگان هستند که از مناطق استوایی مهاجرت می کنند.

۵۷- ۷- ترجمه ی ترکیب های وصفی اضافی :

در زبان فارسی گاهی مضاف علاوه بر مضاف الیه (متمم) دارای صفت نیز می باشد که این صفت میان مضاف و مضاف

الیه قرار می گیرد . اما در زبان عربی هیچ چیز بین مضاف و مضاف الیه فاصله نمی اندازد. مانند : كَلَّ زَيْبَايَ عَلَيَّ در

زبان فارسی که در عربی به صورت « كَلَّ عَلَيَّ زَيْبَا » (ورده علی الجميلة) بیان می شود.

- كانت سميرة تظن أن أباه قد نسي. (سميره گمان کرد که پدرش را فراموش کرده است.)
- قد اعترف بعض الاوروبيين بفض العلماء المسلمين في القرون الماضية. (برخی از اروپائیان به برتری دانشمندان مسلمان در سده ی گذشته اعتراف کرده بودند.)
- انزعج رسول الله من فعل ذلك الرجل تجاه بنته. (پیامبر خدا از کار این مرد در قبال دخترش ناراحت می شود.)
- أرجو يا رب أن تنطقني باهدى. (امید داشتم پروردگار مرا با هدایت به سخن بیاورد.)
- ظاهرة ظلمة البحر إكتشفها العلماء في السنوات الاخيرة. (دانشمندان پدیده ی تاریکی را در سال اخیر کشف کرده اند.)
- تقف الرميضاء قرب خيمة الرسول متربضةً. (رمیضاء کنار خیمه رسول خدا ایستاد و کمین کرد.)
- قال الولد خشيت عاقبة امري و طلبت من ابي أن يعفو ذنبي العظيم. (پدر گفت: از سر انجام کارت می ترسم و از پدرم خواستم که از گناهم در گذرد.)
- أيها الاولاد ! لقد كرم الاسلام العلم و العلماء. (ای فرزندان من اسلام دانش و دانشمندان را تکریم کرده است.)
- هذه حكمة شيخ عالم فخذها. (آن پند پیر داناست، پس آن را بگیر.)
- لما مات عالم الروميين أحرقوا جسده. (وقتی دانشمند رومی مرد پس آنها جسد را به آتش کشیدند.)
- يستطيع الانسان بهما أن يكتب و يصل الى اهدافه. (انسان به وسیله آن توانست بنویسد و به هدفش برسد.)
- أيها الراكبون ! ماذا تنتفعون بهذه الاعمال؟ (سواران چه سودی از این کار می برند؟)
- غداً يرتفع العباد درجة على قدر عقولهم. (رتبه ی بندگان بر اساس عقل ها بالا خواهد رفت.)
- سنستقبله كما كنّا نستقبل ملوكنا في الماضي. (از او استقبال کردیم همان طور که از شاهان در گذشته استقبال کرده بودیم.)

التحليل الصرفي و الاعراب

التحليل الصرفي

منظور از تحلیل صرفی بررسی ویژگی های فردی کلمه ، جدای از نقشی است که در عبارت می پذیرد . برای این منظور اول باید نوع کلمه (اسم ، فعل و حرف) مشخص شود .

اسم : کلمه ای است که معنای مستقل دارد ولی زمان ندارد. مانند : طالب، علیّ، رجل، انت، هذا، الذین، ذهاب، تعلیم

...

فعل : کلمه ای است که دارای معنی مستقل همراه زمان معین (گذشته ، حال ، آینده) است . مانند : کتب ، کاتب ، یکتب ، یکتاتب ، ترجم ، یترجم ، اکتب ، کاتب ، ترجم . . .

حرف : کلمه ای است که معنی مستقل ندارد. مانند : ال ، فی ، مِنْ ، الي ، انّ ، لم ، لا ، و ، یا ، الا...
برای تحلیل صرفی اسم موارد زیر را به ترتیب می نویسیم :

۱- عدد اسم (مفرد ، مثنی ، جمع)

اسم مفرد بر یک شخص یا یک چیز دلالت می کند و علامت خاصی ندارد. کتاب ، معلّم ، طالبة....

اسم مثنی بر دو شخص یا یو چیز دلالت می کند و علامت آن «ان» در حالت رفع و «ین» در حالت های نصب و جر می باشد و مانند: معلّمان و معلّمین

جمع : اسمی است که بر بیش از دو شخص یا دو چیز دلالت می کند و اقسامی دارد:

الف: جمع مذکر سالم: علامت جمع مذکر سالم در حالت رفع «ون» و در حالت های نصب و جر «ین» می باشد.

ب: جمع مؤنث سالم: علامت جمع مؤنث سالم «ات» زائد می باشد. مانند : معلّّات، کلمات ، إقدامات....

ج: جمع تکسیر(مکسر): این جمع علامت خاصی ندارد و با تغییر شکل مفرد آن به دست می آید. مانند: علماء ، مدارس، أقلام ...

۲- جنس اسم (مذکر ، مؤنث)

۳- جامد و مشتق (مشتقات وصفی : اسم فاعل ، اسم مفعول ، صفت مشبّهه ، اسم مبالغه و اسم تفضیل . مشتقات غیر وصفی : اسم زمان ، اسم مکان و اسم آلت)

۴- معرب و مبني (اسمهای مبني عبارتند از : ضمير ، اسم اشاره ، اسم موصول ، اسم استفهام ، اسم شرط ، بعضی از ظرفها (الآن ، متي ، أين ، حيثُ أمس ، إذا و ...) ، هر دو جزء عدد ۱۱ (احد عشر ، إحدى عشرة) و جزء دوم عدد ۱۲ (عشر ، عشرة)

نکته ۱ - بعضی از اسمها در موقعیتی خاص مبني می شوند . مانند منادای علم و اسم لاء نفی جنس ، که بنای آنها در قسمت نحو مطرح می شود و در واقع بنای این کلمات عارضی است.

نکته ۲ - اسم معرب قابلیت گرفتن «ال» و «تنوین» را دارد و مضاف واقع می شود.

نکته ۳ - مثنای اسمهای اشاره و موصول معربند.

۵- معرفه و نکره (اسمهای معرفه عبارتند از : اسم علم (خاص) ، ضمیر ، اسم اشاره ، اسم موصول ، معرف پـ«ال» ، معرف بالاضافه)

۶- منصرف و ممنوع من الصرف (غیر منصرف) معروفترین موارد اسمهای غیر منصرف عبارت است از :
* علم مؤنث (فاطمة ، مکه ، حمزة)

* بیشتر اسمهای علم غیر عربی (فرعون ، یوسف ، بهزاد)

* صفت بر وزن « أَفْعَل » و مؤنث آنها (اکبر ، کبری ، اخضر ، خضراء)

* جمع های مکسر بر وزن مفاعل و مفاعیل و یا هماهنگ با آنها مانند : مدارس ، مصابیح ، تلامیذ ، فوائد ، اعاجیب ، تواریخ. . .

* اسم های دارای الف و نون زائد (فُعْلان ، فُعْلان) مانند : غضبان ، سلمان عثمان...

۷- اسم با توجه به حرف آخر آن به مقصور ، ممدود ، منقوص و صحیح الآخر تقسیم می شود.

- اسم مقصور اسمی است که به الف تنها ختم می شود (هُدی ، دنیا ، فتي ، مستشفي ...)

- اسم منقوص اسمی است که به یاء ماقبل مکسور ختم می شود. (قاضي ، ليالي ، متعدي ، ايدي)

- اسم ممدود اسمی است که به الف و همزه ختم می شود. (زهراء ، سماء)

- اسم صحیح الآخر اسمی است که جزء موارد بالا نباشد (کتاب ، رجل ، طالب)

نکته ۱- برای مشخص کردن مذکر و مؤنث اسمهای جمع و همچنین جامد و مشتق و نوع مشتق آنها به شکل مفردشان توجه می کنیم.

مثال : ورثة جمع وارث مذکر و مشتق (اسم فاعل)

مدارس : جمع مدرسة مؤنث و مشتق (اسم مکان)

برای تحلیل صرفی فعل به موارد زیر اشاره می کنیم.

۱- زمان (نوع) فعل [ماضی ، مضارع ، امر]

۲- صیغه ی فعل [غایب ، مخاطب ، متکلم]

۳- ثلاثی مجرد و مزید

۴- معرب و مبني [از میان فعلها فقط فعل مضارع معرب است . غیر از صیغه هایی که نون جمع مؤنث داشته باشند و یا نون تأکید مستقیماً به آنها وصل شده باشد]

۵- لازم و متعدی [فعل لازم به مفعول به نیاز ندارد ولی فعل متعدی نیاز دارد]

۶- معلوم و مجهول (فعل ماضی در صورتی که حرف اول آن ضمه داشته باشد مجهول است . خُلِقَ ، أُسْتُخْرِجَ . فعل

مضارع در صورتی که حرف مضارع در آن مضموم و عین الفعل آن فتحه داشته باشد مجهول است . يُخْلَقُ ، يُسْتُخْرِجُ)

۷- صحیح و معتل

چند نکته :

۱- فعلهای لازم معلوم هستند.

- ۲- فعلهای به کار رفته در بابهای «افعال» ، تفعیل ، مفاعلة و استفعال» غالباً متعدی هستند)
- ۳- فعلهای به کار رفته در بابهای « تفعّل ، تفاعل و افتعال» غالباً لازمند .
- ۴- فعلهای باب «انفعال» همیشه لازم هستند.

برای تحلیل صرفی حرف باید به موارد زیر اشاره کنیم :

۱- نوع حرف

- حروف جر : فی ، مِنْ ، الي ، علي ، لِـ ، بِـ ، كـ ، و ، ...
- حروف جازمه : لام امر (لـ) ، لاء نهی (لا) لمّ ، لمّا (اگر بر سر فعل مضارع باشد) إنّ
- حروف ناصبه : أنّ ، لَنْ ، كَي (لکی) ، إذن ، حتي ، لِـ
- حروف نفی : ما ، لا
- حروف مشبهة بالفعل : إنّ ، أنّ ، كَأَنَّ ، لَكَنَّ ، لَيْتَ ، لَعَلَّ
- حروف عطف : وَ ، فَ ، ثُمَّ ، بَلْ ، أَمْ ، أَوْ ، لا
- حروف ندا : یا ، وا... .
- حرف استثنا : إلّا ...
- حروف استفهام : أ ، هل
- واو حالیه: و ...
- حروف استقبال: سَ ، سوف
- حرف تعریف: ال
- قد: حرف تحقیق (قبل از فعل ماضی) حرف تقلیل (قبل از مضارع)
- ۲- عامل و غیر عامل (حرف عامل حرفی است که در اعراب کلمه ی بعد از خود اثر بگذارد و آن را مجرور ، مجزوم و یا منصوب کند.
- حروف جر ، جزم ، نصب ، مشبهة بالفعل و لای نفی جنس عامل و بقیه حروف غیر عاملند) .
- ۳- نوع بنای حرف (مبنی بر ضم - مبنی بر فتح - مبنی بر کسر - مبنی بر سکون)

نموذج للتحليل الصرفي

نري أنّ اساليب دعوة القرآن يختلف بعضها عن بعض اختلافاً كثيراً.

نري : فعلٌ مُضارعٌ ، لِلْمُتَكَلِّمِ مَعَ الْغَيْرِ ، مُجَرَّدٌ ثَلَاثِيٌّ ، مُعَرَّبٌ ، مُتَعَدٍّ ، مَبْنِيٌّ لِلْمَعْلُومِ ، مُعْتَلٌّ وَ نَاقِصٌ

أَنَّ : حَرْفٌ مُشَبَّهٌ بِالْفِعْلِ ، عَامِلٌ ، مَبْنِيٌّ عَلَي الْفَتْحِ

اساليب : اسم ، جمع تكسير (مفرد آن اسلوب و مذکر) ، جامد ، معرب ، معرف بالاضافة ، ممنوع من الصرف ، صحيح

الآخر

دعوة : اسم ، مفرد ، مؤنث ، جامد ، معرب ، معرف بالاضافة ، منصرف ، صحيح الآخر

ال: حرف تعريف ، غير عامل ، مبني علي السكون

قرآن : اسم ، مفرد ، مذكر ، جامد ، معرب ، معرف بـ «ال» ، منصرف ، صحيح الآخر

يختلف : فعل مضارع ، للغائب ، مزيد ثلاثي ، معرب ، لازم ، مبني للمعلوم ، صحيح و سالم

بعض: اسم ، مفرد ، مذكر ، جامد ، معرب ، معرف بالاضافة ، منصرف ، صحيح الآخر

ها : اسم ، ضمير متصل للنصب و الجر ، للغائبة ، مبني علي السكون ، معرفة

عن : حرف ، عامل جر ، مبني علي السكون

بعض: كما مر

اختلافا : اسم ، مفرد ، مذكر ، جامد ، معرب ، نكرة ، منصرف ، صحيح آخر

كثيرا : اسم ، مفرد ، مذكر ، مشتق (صفة مشبهة) ، معرب ، نكرة ، منصرف ، صحيح آخر

الاعراب

اعراب يا تركيب عبارت است از بررسی نقش كلمه در جمله. بنا بر این برای اعراب باید نقشهای مرفوعي ، منصوبي و مجروري را بشناسيم.

نقشهای مرفوعي:

- ۱- فاعل ۲- مبتدا ۳- خبر ۴- نایب فاعل ۵- اسم افعال ناقصه ۶- خبر حروف مشبهة بالفعل ۷- خبر لای نفي جنس

نقشهای منصوبي:

- ۱- مفعول به ۲- خبر افعال ناقصه ۳- اسم حروف مشبهة بالفعل ۴- اسم لای نفي جنس ۵- مفعول مطلق ۶- مفعول فيه ۷- حال ۸- تمییز ۹- مستثنی ۱۰- منادی

نقشهای مجروري:

- ۱- مجرور به حرف جر ۲- مضاف اليه

اعراب صفت (نعت) تابع موصوف (منعوت) و معطوف تابع معطوف عليه است ، بنا براین صفت و معطوف به صورت مرفوع ، منصوب و مجرور به کار می روند.

ساختار جمله:

جمله فعلیه:

- ۱- فعل معلوم + فاعل + مفعول به+ سایر اجزای جمله

قال الناس: تَعَوَّدْنَا أَنْ نَأْمَنَ غَضَبَ الْمُلُوكِ بِتَقْدِيمِ الْهَدَايَا الثَّمِينَةِ.

قال: فعل و فاعل آن «الناس» (اسم ظاهر) / تعودنا : فعل و فاعل ضمیر بارز «نا» / نأمن: فعل و فاعل آن ضمیر مستتر «نحن»

غضب: مفعول به و منصوب / الملوك: مضاف الیه و مجرور / بتقديم: جار و مجرور / الهدايا: مضاف الیه و مجرور تقدیراً

الثمينة: صفت و مجرور به تبعیت

۲- فعل مجهول + نایب فاعل + سایر اجزای جمله

يُرَزَقُ الشَّهيدُ عند الله. يُرَزَقُ: فعل مجهول و نایب فاعل «الشَّهيد» (اسم ظاهر)

الشُّهداءُ يُرَزَقون عند الله. يُرَزَقون: فعل مجهول و نایب فاعل آن ضمیر بارز «واو»

الشَّهيدُ يُرَزَقُ عند الله. يُرَزَقُ: فعل مجهول و نایب فاعل آن ضمیر مستتر «هو»

در جمله فعلیه فاعل و نایب فاعل همیشه بعد از فعل قرار می گیرند و به صورت اسم ظاهر، ضمیر بارز و مستتر به کار می روند ولی مفعول به قبل از فاعل و گاهی در ابتدای جمله قرار می گیرد.

جمله اسمیه:

مبتدا + خبر

الله خالقُ الاشياءِ كلّها. الابُ المسكين لم ينة ولده. السَّلامُ على عباد الله الصالحين.

نواسخ:

به افعال ناقصه (كان، ليس، صار، اصبح، مادام و... و مشتقات آنها) و حروف مشبهة بالفعل (إن، أن، كأن، لكن، ليت، و لعل) و لای نفی جنس اصطلاحاً نواسخ می گویند.

نواسخ دارای اسم و خبر هستند.

افعال ناقصه: اسمشان مرفوع است و تمام احکام فاعل و نایب فاعل را می پذیرد ولی خبر آنها منصوب است.

كان الله عليمًا. (كان: از افعال ناقصه/ الله: اسم كان و مرفوع/ عليمًا: خبر كان و منصوب

لست ارضى عنه. (لست: از افعال ناقصه و اسم آن ضمیر بارز «تُ»/ ارضى: فعل و فاعل، جمله خبر ليس و محلا منصوب

كُن دُوبًا في عملك. (كن از افعال ناقصه و اسم آن ضمیر مستتر «أنت»/ دُوبًا: خبر فعل ناقص و منصوب

حروف مشبهة بالفعل: اسمشان منصوب و خبر آنها مرفوع است.

إنَّ الله غَفَّارُ الذُّنوبِ. (إنَّ: از حروف مشبهة بالفعل/ الله: اسم إنَّ و منصوب/ غَفَّار: خبر إنَّ و مرفوع

ليت الشباب يعود يوماً. (ليت: از حروف مشبهة بالفعل/ الشباب: اسم ليت و منصوب / يعود: فعل و فاعل، خبر ليت و مرفوع محلاً

علمتُ أنك شاعرٌ حاذقٌ. أن: حرف مشبهة بالفعل/ ك: اسم أن و منصوب محلاً/ شاعرٌ: خبر أن و مرفوع

«لا» ي نفی جنس اسمش غالباً مبنی بر فتح و محلا منصوب ولی خبر آن مرفوع است.

لا سيفَ أقطعُ من الحقِّ. (سيف: اسم لای نفی جنس و محلا منصوب/ أقطعُ: خبر لای نفی جنس و مرفوع

مفعول مطلق:

مصدر منصوب از لفظ فعل جمله است و به صورت تأکیدی و نوعی است.

إصبر على المصائب صبراً. / صبراً: مفعول مطلق تأکیدی

إصبر على المصائب صبراً جميلاً. / صبراً مفعول مطلق نوعی (همراه صفت)

إصبر على المصائب صبر الزاهدين. / صبر مفعول مطلق نوعی (همراه مضاف الیه)

مفعول فيه:

اسم منصوب و متضمن معنای «فی» می باشد و بیان کننده زمان و مکان انجام فعل است. (قید زمان مکان)

جلست عند صدیقی يوم الجمعة تحت شجرة.

«عند» و «تحت» مفعول فيه ، ظرف مکان و «يوم» مفعول فيه ظرف زمان

حال:

اسم منصوب ، نکره و مشتق است و بیان کننده حالت فاعل ، مفعول و یا نایب فاعل می باشد.

جاء الانبياء مبشرين الناس. جاء الانبياء و هم مبشرون الناس. جاء الانبياء مبشرون الناس.

جاء الانبياء و قد بشروا الناس.

تمییز:

اسم جامد ، منصوب و نکره است و ابهام جمله و یا ابهام اسم قبل از خود را بر طرف می کند.

العلماء ارفع الناس شأنًا. حسن الطالب خلقًا. فجرنا الارض غيونا. سافر عشرون طالبًا.

لأملك مثقالاً ذهبًا. شربت كأساً ماءً. اشتريت مترياً قماشاً.

مستثنی:

اسمی است که بعد از ادات استثناء (إلا) قرار می گیرد.

كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ. لا يقول المؤمن إلا الحق.

منادی:

اسمی است که بعد از حرف ندا (یا) قرار می گیرد و به صورت «منادی علم» ، «مضاف» و «نکره ی مقصوده» می

باشد.

يا الله وفّقني. يا طالب لا تكسل. يا طالب العلم اجتهد أكثر. ياذا الجلال جُد علينا. يا مسلمي العالم

إتحذوا ضدّ الظالمين. يا طالبات العلم اجتهدن في سبيل المجد.

معطوف:

هرگاه اسم یا جمله ای بعد از یکی از حروف عطف (ربط) واقع شود به آن اسم یا جمله «معطوف» و به اسم و یا جمله

ی قبل از آن «معطوف علیه» می گویند. اعراب «معطوف» تابع «معطوف علیه» است.

معروف ترین حروف عطف عبارتند از: و ، ف ، ثم

جاء المعلم و التلميذ الى الصف. المعلم: فاعل و مرفوع (معطوف علیه) التلميذ: معطوف و مرفوع

قرأت الدرس و الكلمات. الدرس: مفعول به و منصوب (معطوف علیه) الكلمات: معطوف و منصوب بالكسرة

موصوف و صفت:

صفت اسم ، جملہ و یا شبہ جملہ ای است کہ اسم قبل از خود را توصیف می کند صفت اگر به صورت یک اسم باشد به آن صفت مفرد می گویند. صفت مفرد در «اعراب ، عدد، جنس و معرفه و نکره بودن» از موصوف خود تبعیت می کند.

العالمُ الصَّالِحُ عالمةٌ صالحَةٌ العلماءُ الصالحينَ العالمينَ الصالحينَ

صفت جملہ (جملہ ی وصفیہ) جملہ ای است کہ در باره ی یک اسم نکره توضیح می دهد.

لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ. (جملہ «تجری...» جملہ وصفیہ محلاً مرفوع

نماذج للاعراب:

خلق الله جميع الكائنات. (خلق : فعل و فاعل آن الله / الله: فاعل و مرفوع/ جميع: مفعول به و منصوب/ الكائنات: مضاف اليه و مجرور)

إِيَّاكَ نَعْبُدُ. (إِيَّاكَ: مفعول به و منصوب محلاً/ نعبد فعل و فاعله ضمير مستتر نحن)

أُشَاهِدْتَهُ فِي الشَّارِعِ؟ (شاهدت: فعل و فاعله ضمير بارز «ت»/ ه: مفعول به و منصوب محلاً/ الشارِع: مجرور بحرف جر، في الشارِع جار و مجرور)

أَيَّامُ الدِّرَاسَةِ مِنَ الْإَيَّامِ الْجَمِيلَةِ. (إيَّام: مبتدأ و مرفوع/ الدِّرَاسَةِ: مضاف اليه و مجرور/ من الإيَّام : جار و مجرور خبر (شبه جملہ) و محلاً مرفوع/ الجميلة: صفت و مجرور)

الْقُرْآنُ يُشَجِّعُ النَّاسَ عَلَى الْأَعْمَالِ الصَّالِحَةِ. (القرآن: مبتدأ و مرفوع/ يُشَجِّعُ: فعل و فاعله هو مستتر ، جملہ فعلیہ خبر و مرفوع محلاً/ الناس: مفعول به و منصوب/ الأعمال: مجرور به حرف جر / الصالحة: صفت و مجرور)

الْحَمْدُ لِلَّهِ. (الحمد: مبتدأ و مرفوع/ لله : جارو مجرور، خبر (شبه جملہ و مرفوع محلاً)

اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. (الله: مبتدأ و مرفوع/ علي كل: جار و مجرور/ شيء: مضاف اليه و مجرور/ قدير: خبر و مرفوع)

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ. (كُتِبَ: فعل مجهول و نائب فاعل آن الصيام/ عليكم : جار و مجرور/ الصيام: نائب فاعل و مرفوع)

بِالتَّعْلِيمِ أُرْسِلْتُ. (بالتعليم: جار و مجرور/ أُرْسِلْتُ: فعل مجهول و نائب فاعل ضمير بارز «ت»)

لَمْ تُبْعَثْ لِمَجْمَعِ الْمَالِ. (لم تُبْعَثْ: فعل مجهول و نائب فاعل ضمير مستتر «نحن»/ لجمع: جار و مجرور/ المال: مضاف اليه و مجرور)

كَانَ سَعِيدٌ مُجْتَهِدًا فِي أَعْمَالِهِ. (كان: از افعال ناقصه/ سعيد: اسم كان و مرفوع/ مجتهداً: خبر كان و منصوب/ في اعمال: جار و مجرور/ ه: مضاف اليه و مجرور محلاً)

إِنَّ اللَّهَ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ. (الله: اسم إن و منصوب/ خالق: خبر إن و مرفوع/ كل: مضاف اليه و مجرور/ شيء: مضاف اليه و مجرور)

لَا شَيْءَ أَجْمَلُ مِنَ الْإِدْبِ. (شيء: اسم لاي نفي جنس و منصوب محلاً/ أجمل: خبر لاي نفي جنس و مرفوع/ من الادب : جار و مجرور)

يُحَاسِبُ الْإِنْسَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُحَاسِبَةً. (يُحَاسِبُ: فعل مجهول / الانسان: نائب فاعل و مرفوع/ يوم: مفعول فيه و منصوب/ القيامة: مضاف اليه و مجرور/ محاسبة: مفعول مطلق و منصوب)

دَخَلْتُ الْغُرْفَةَ قَلَقَةً. (دخلت: فعل و فاعل ضمير بارز «ت»/ الغرفة: مفعول به و منصوب/ قلقاً: حال و منصوب)

الشَّهَدَاءُ خَيْرُ النَّاسِ إِيْمَانًا وَ عَمَلًا. (الشهداء: مبتدأ و مرفوع/ خير: خبر و مرفوع/ الناس: مضاف اليه مجرور/ إيماناً: تمييز و منصوب/ عملاً: معطوف و منصوب)

لَا يَفُوزُ النَّاسُ إِلَّا بِالْمَجْدِيِّينَ. (يفوز: فعل و فاعل آن الناس/ الناس: فاعل و مرفوع/ المجدين: مستثني و منصوب)

يَا مَقْلَبُ الْقُلُوبِ ثَبَّتْ قُلُوبُنَا عَلَى دِينِكَ. (مقلب: مناداي مضاف و منصوب/ القلوب: مضاف اليه و مجرور/ ثبت: فعل و فاعل آن ضمير مستتر «انت»/ قلوب: مفعول به و منصوب/ نا: مضاف اليه و مجرور محلاً/ علي دين: جار و مجرور/ ك: مضاف اليه و مجرور محلاً)

صحّح الاخطاء في التحليل الصرفي:

« طَلَبَ مِنْهُمْ أَنْ يَصِفُوا لَهُ دَوَاءً يُفِيدُ لِشْفَائِهِ »:

طلب: فعل ماضٍ، للغائب، مجرد ثلاثي، معرب، لازم، مبني، للمعلوم، صحيح

من: حرف، عامل جزم، مبني على السكون

هم: اسم، ضمير متصل للرفع، للمخاطبين، نكرة، مبني على السكون

أن: حرف عامل جزم، مبني على الفتح

يصفوا: فعل ماضٍ، للمخاطبين، مزيد ثلاثي، معرب، لازم، معتل أجوف، مبني للمجهول

دواء: اسم، مفرد مؤنث، مشتق، معرفه، معرب، ممنوع من الصرف، مقصور

يفيد: فعل مضارع، للغائب، مجرد ثلاثي، معرب، مبني للمعلوم، معتل مثال

ل: حرف، عامل جزم، مبني على الكسر

شفاء: اسم، مفرد، مؤنث، جامد، معرفه، معرب، ممنوع من الصرف، مقصور

«بِالْحَبْرِ وَالْقَلَمِ يَكْتُبُ الْإِنْسَانُ وَيَتَعَلَّمُ فَيَفُوزُ فِي حَيَاتِهِ»:

حبر: اسم، مفرد مؤنث، جامد، معرفه، معرب، ممنوع من الصرف، صحيح الآخر

و: حرف عطف، عامل، مبني على الكسر

يتعلم: فعل مضارع، للغائب، مزيد ثلاثي، مبني، متعد، مبني للمجهول، معتل

يفوز: فعل مضارع، للغائب، مزيد ثلاثي، مبني، لازم، مبني للمعلوم

في: حرف، عامل نصب، مبني على الكسر

حياة: اسم، مفرد، مذكر، مشتق، نكرة، معرب، منصرف، صحيح الآخر

«الْأَبُ لَمْ يُقَبَّلْ بِنَتِّهَا وَ لَمْ يُجْلَسْهَا عِنْدَهُ»:

ال: حرف تعریف، عامل، مبنی علی السكون

لم: حرف، عامل نصب، مبنی علی الفتح

يُقْبَلُ: فعل مضارع، للمخاطب، مجرد ثلاثي، معرب، متعد، مبنی للمجهول، صحيح

بنت: اسم، مفرد، مؤنث، جامد، نكرة، معرب، ممنوع من الصرف، صحيح الآخر

يُجْلِسُ: فعل مضارع، للغائب، مزيد ثلاثي، لازم، معرب، مبنی للمجهول، معتل

ها: اسم، ضمير متصل للرفع، للغائب، معرفة، مبنی علی السكون

«ثُمَّ جَاءَ وَ أَخَذَ بِيَدِهَا»:

ثم: حرف عطف، عامل، مبنی علی الكسر

جاء: فعل ماضٍ، للغائب، مزيد ثلاثي، مبنی، متعد، مبنی للمعلوم، معتل ناقص

أخذ: فعل ماضٍ، للغائب، مزيد ثلاثي، معرب، متعد، مبنی للمعلوم، معتل مثال

يد: اسم، مفرد، مذكر، جامد، نكرة، معرب، ممنوع من الصرف، صحيح الآخر

«إِنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِي الصَّالِحُونَ»:

إن: حرف مشبه بالفعل، غير عامل، مبنی علی الفتح

ارض: اسم، مفرد، مذكر، جامد، نكرة، معرب، ممنوع من الصرف، مقصور

يرث: فعل مضارع، للغائب، مجرد ثلاثي، معرب، لازم، مبنی للمعلوم، معتل اجوف

عباد: اسم، جمع تكسير، (مفرده عبد و مذكر) مشتق، نكرة، معرب، ممنوع من الصرف

صالحون: اسم، الجمع السالم للمؤنث، مشتق، مبنی، معرفة، ممنوع من الصرف، صحيح الآخر

«سَوْفَ نَسْتَقْبِلُهُ كَمَا كُنَّا نَسْتَقْبِلُ مُلُوكَنَا»:

سوف: حرف استقبال، عامل، مبنی علی الفتح

نستقبل: فعل مضارع، للمتکلم وحده، مجرد ثلاثي، معرب، لازم، مبنی للمعلوم، معتل

ما: اسم موصول عام، نكرة، مبني على الفتح

كنا: فعل ماضٍ، للمتكلم وحده، مزيد ثلاثي، مبني على السكون، متعد، مبني للمعلوم، صحيح

ملوك: اسم، مفرد، مذكر، جامد، نكرة، معرب، ممنوع من الصرف، صحيح الآخر

نا: اسم، ضمير متصل للرفع، للمتكلم مع الغير، نكرة، مبني

«كَانَتْ الْإِيَّامُ قَرِيبَةً مِنْ عِيدِ الْأَضْحَى»:

كانت: فعل ماضٍ، للغائب، مجرد ثلاثي، معرب، متعد، مبني للمعلوم، معتل اجوف

الأيام: اسم، جمع تكسير، (مفردة يوم و مذكر) جامد، نكرة، مبني، ممنوع من الصرف، صحيح الآخر

قريبة: اسم، مفرد، مذكر، جامد، نكرة، معرب، ممنوع من الصرف، صحيح الآخر

من: حرف جر، غير عامل، مبني على الكسر

عيد: اسم، مفرد، مذكر، مشتق، نكرة، معرب، منصرف، مقصور

الأضحى: اسم، مفرد، مؤنث، جامد، معرفة، معرب، منصرف، منقوص

«تَوَقَّفَ قُرْبَ شَجَرَةٍ لِيَسْتَرِيحَ»:

توقف: فعل مضارع، للغائب، مجرد ثلاثي، مبني، لازم، مبني للمعلوم، معتل اجوف،

قرب: اسم، مفرد، مذكر، مشتق، نكرة، معرب، ممنوع من الصرف، صحيح الآخر

شجرة: اسم، مفرد، مؤنث، جامد، معرفة، معرب، ممنوع من الصرف، صحيح الآخر

ل: حرف، عامل جزم، مبني على الكسر

يستريح: فعل مضارع، للغائبة، مزيد ثلاثي، معرب، متعد، مبني للمعلوم، معتل مثال

«حَمَلْتُ وَالِدِي الَّذِي لَمْ يُشْفَ مِنْ مَرَضِهِ»:

حملت: فعل ماضٍ، للغائب، مجرد ثلاثي، مبني على الضم، لازم، مبني للمعلوم، صحيح

والد: اسم ، مفرد ، مذكر ، جامد ، نكرة ، معرب ، ممنوع من الصرف ، منقوص

ي: اسم ، ضمير متصل للرفع ، للمتكلم وحده ، نكرة ، مبني على السكون

لم: حرف عامل نصب ، مبني على السكون

يُشَفَّ: فعل مضارع ، للغائب ، مزيد ثلاثي ، معرب ، لازم ، مبني للمعلوم ، معتل مثال

مرض: اسم ، مفرد ، مذكر ، مشتق ، نكرة ، مبني ، منصرف ، صحيح الآخر

الذي: اسم موصول ، للمفرد المؤنث ، نكرة ، مبني على السكون

هـ: اسم ، ضمير متصل للنصب ، للغائبة ، معرفة ، معرب

«هذهِ اللوانُ تجعلُ السماءَ خلابةً»:

هذه : اسم الإشارة للبعيد ، للمفرد المذكر ، معرفة ، معرب

الوان: اسم ، جمع تكسير (مفردة لون و مؤنث) مشتق ، معرفة ، معرب ، ممنوع من الصرف ، ممدود

تجعل: فعل مضارع ، للمخاطبة ، مجرد ثلاثي ، معرب ، لازم ، مبني لمعلوم ، صحيح

سماء: اسم ، مفرد ، مذكر ، مشتق ، معرفة ، منصرف ، مبني ، مقصور

خلابة: اسم مفرد ، مؤنث ، جامد ، معرفة ، معرب ، ممنوع من الصرف ، صحيح الآخر

«إنَّ هذا القرآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ»:

إنَّ: حرف مشبّه بالفعل ، غير عامل ، مبني على الفتح

هذا: اسم الإشارة للقريب ، للمفردة المؤنثة ، نكرة ، مبني على السكون

قرآن: اسم ، مفرد ، مذكر ، مشتق ، معرفة ، معرب ، ممنوع من الصرف ، صحيح الآخر

يَهْدِي: فعل ماضٍ ، للغائب ، مجرد ثلاثي ، مبني ، لازم ، مبني للمعلوم ، معتل ناقص

التي: اسم موصول عام ، للمؤنثة ، معرب ، معرفة

هي: اسم ، ضمير منفصل للنصب ، للغائب ، معرفة ، معرب

أقوم: اسم ، مفرد ، مذكر ، جامد ، معرفة ، معرب ، منصرف ، صحيح الآخر

«هذا أمر لم يُكتشف إلا في القرن الأخير»:

أمر: اسم ، مفرد ، مذكر ، مشتق ، معرب ، معرفة ، منصرف ، صحيح الآخر

يُكتشف: فعل مضارع ، للغائبين ، مجرد ثلاثي ، معرب ، لازم ، مبني للمعلوم ، صحيح

إلا: حرف ، من ادوات الاستثناء ، عامل مبني ، على الفتح

في: حرف ، عامل جر ، مبني على الكسر

القرن: اسم ، مفرد ، مذكر ، مشتق ، نكرة ، معرب ، ممنوع من الصرف ، صحيح الآخر

الأخير: اسم ، مفرد ، مذكر ، جامد ، معرفة ، مبني ، منصرف ، صحيح الآخر

«تعود أن يشترك في حفلة عظيمة.»

تعود: فعل مضارع ، للغائبة ، مزيد ثلاثي ، صحيح ، معلوم ، معرب

يشترك: فعل مضارع ، للغائبين ، مجرد ثلاثي ، معرب ، متعد ، مجهول ، معتل

حفلة: اسم ، مفرد ، مذكر ، مشتق ، نكرة ، معرب ، ممنوع من الصرف

عظيمة : اسم ، مفرد ، مؤنث ، جامد ، معرفة ، معرب ، منصرف

«إعترف بعض العلماء الغربيين بفضل العلماء المسلمين.»

اعترف: فعل ماضي ، للغائبة ، ثلاثي مجرد ، معرب ، صحيح ، لازم ، مجهول

العلماء: اسم ، جمع تكسير ، مذكر ، جامد ، مبني ، نكرة ، مقصور

فضل: اسم ، مفرد ، مؤنث ، مشتق ، نكرة ، معرب ، ممنوع من الصرف

المسلمين: اسم ، جمع مكسر ، مشتق ، نكرة ، مبني ، منصرف ، منقوص

«يُعطينا الآية صورة اخرى عن البحر:»

يُعطي: فعل مضارع، للغائب، مجرد ثلاثي، صحيح، لازم، مجهول، معرب

الآية: اسم، مفرد، مذكر، جامد، نكرة، معرب، ممنوع من الصرف، صحيح الآخر

صورة: اسم، مفرد، مذكر، مشتق، معرفة، معرب، ممنوع من الصرف، منقوص

أخرى: اسم، مفرد، مذكر، جامد، نكرة، مبني، ممنوع من الصرف، منقوص

عن: حرف، عامل نصب، مبني على الكسر

البحر: اسم، مفرد، مؤنث، جامد، نكرة، معرب، منصرف، ممدود

«أحضرت الخنساء أسلحة أولادها:»

أحضرت: فعل ماضٍ، للمخاطبة، مجرد ثلاثي، صحيح، لازم، معلوم، معرب

الخنساء: اسم، مفرد، مؤنث، معرف بـ «ال»، نكرة، منصرف، مقصور

اسلحة: اسم، مفرد، مشتق، نكرة، معرب، ممنوع من الصرف

أولاد: اسم، مفرد، مذكر، مشتق، نكرة، معرب، ممنوع من الصرف، صحيح الآخر

ها: اسم، ضمير منفصل للنصب، للغائب، نكرة، مبني

«يهبُ الله للمتقين رضاه:»

يهب: فعل مضارع، للغائبة، مزيد ثلاثي، معتل اجوف، لازم، معرب، مبني للمعلوم

ل: حرف، عامل جزم، مبني على الفتح

رضا: اسم، مفرد، مؤنث، مشتق، نكرة، معرب، غير منصرف، منقوص

للإعراب (مشخص کردن نقش کلمات و اعراب آنها)

أعرب الكلمات في العبارات التالية:

- مَرِضٌ رَجُلٌ عَجُوزٌ وَ عَجَزَ أَنْ يَمْشِيَ عَلَى رِجْلَيْهِ.
- كَانَتِ الْإِيَّامُ قَرِيبَةً مِنْ عِيدِ الْإِضْحَى وَ النَّاسُ تَذَوَّقُوا حُلُوَ الْحَيَاةِ وَ سُرُورَهَا.
- لَا بَأْسَ نَحْسِبُهَا مِنْ خَرَاكِمِ.
- هَذَا خُلُقٌ مَنَا نُعْظَمُ بِهِ الْأُمَرَاءَ.
- إِنَّكُمْ لَتَتَشَقَّقُونَ عَلَى أَنْفُسِكُمْ عَبَثًا.
- بَعْدَ لَحْظَاتٍ جَاءَ ابْنُهُ الصَّغِيرُ وَ سَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ.
- إِنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِي الصَّالِحُونَ.
- الْجَهْلُ مَرَضٌ دَوَاؤُهُ الْحَبْرُ وَ الْقَلَمُ.
- وَ اللَّهُ يَعِدُكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ وَ فَضْلًا.
- هَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً.
- أَسَمِعْتُمْ أَنَّ خَلِيفَةَ الْمُسْلِمِينَ يَأْتِي إِلَى مَدِينَةِ الْأَنْبَارِ؟
- حَمَلْتُ وَالِدِي الَّذِي لَمْ يُشَفَّ مِنْ مَرَضِهِ إِلَى خَارِجِ الْمَدِينَةِ.
- أَدْعُ رَبَّكَ أَنْ يَعْفُوَ ذَنْبِي الْعَظِيمَ.
- الْآبُ الْمُسْكِينُ اسْتَسَلَّمَ وَ لَمْ يَنْهَ وَلَدَهُ.
- لَمْ يَكُنْ لَهُمْ عَمَلٌ إِلَّا الدَّعَاءُ.
- الشُّهَدَاءُ خَيْرُ النَّاسِ إِيْمَانًا.
- يَسْتَطِيعُ الْإِنْسَانُ بِالْحَبْرِ وَ الْقَلَمِ أَنْ يَتَعَلَّمَ تَعَلُّمًا أَكْثَرَ فَيَصِلَ إِلَى الْأَهْدَافِ دَرَجَةً.
- كَانَ أَبُوكَ أَصْدَقَ النَّاسِ قَوْلًا.
- كُلُّ شَيْءٍ يَرْخُصُ إِذَا كَثُرَ إِلَّا الْإِدْبَ.

- كَيْفَ يُمَكِّنُ أَدَاءَ هَذِهِ الْأَعْمَالِ؟
- الْخَفَافُ مِنَ الْعَجَبِ الْمَخْلُوقَاتِ خَلْقًا وَلَا تُسَاعِدُهَا عِنْدَ الطَّيْرَانِ إِلَّا آذَانُهَا.
- جَرَّتْ دُمُوعُ الْفَرَجِ عَلَى وَجْهِهِ وَ قَالَ: إِنْ أَحْبَبْتُمْ أَنْ نَأْخُذَهَا فَلَابَأْسَ.
- وَ مَنْ قَتَلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا
- خَرَجَ الْإِبْنَاءُ إِلَى سَاحَةِ الْقِتَالِ مُكَبِّرِينَ مَهْلِينَ.
- الْمُشْرِكُ تَقَدَّمَ يَظُنُّ أَنَّ نِهَايَةَ الْإِسْلَامِ قَدْ أَصْبَحَتْ قَرِيبَةً.
- كُلُّ شَيْءٍ يَنْقُصُ بِالْإِنْفَاقِ إِلَّا الْعِلْمُ.
- يَا غُلَمَاءَ الْأُمَّةِ إِهْدُوا النَّاسَ إِلَى الْخَيْرِ.
- أَيُّهَا التَّلَامِيذُ الْأَعْزَاءُ اجْتَهِدُوا لِلْوُصُولِ إِلَى الشَّرَفِ وَالْمَجْدِ.
- يَا بَنِي هَاشِمٍ لَا تَقُولُوا : إِنَّ مُحَمَّدًا مِنَّا.
- فَوَاللَّهِ مَا أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ وَ مِنْ غَيْرِكُمْ إِلَّا الْمُتَّقُونَ.

التشكيل: (حركت گذاری)

شکل ما اشیر الیہ بخط:

- فَسَعَى إِلَيْهِ أَنْ يَتَخَلَّصَ مِنْ أَبِيهِ.
- أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَ تَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ.
- كَانَتْ اسْتِعَارَةُ الْعَقْدِ لِمُدَّةِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ.
- لِمَ تُفَرِّقُ بَيْنَ أَطْفَالِكَ؟
- قَتَلَهُ الْأَبُ وَ أَجْلَسَهُ عِنْدَهُ.
- الْخَفَافِشُ مِنَ الْعَجَبِ مَخْلُوقَاتِ اللَّهِ قِدْرَةٌ فِي السَّمْعِ وَ هِيَ تُرْسِلُ مَوَاجِدَ صَوْتِيَّةٍ.
- كَانَ النَّبِيُّ (ص) أَشَدَّ النَّاسِ عِزَّةً عِنْدَ الْأَطْفَالِ وَ لَا يَدْعُ التَّأَكُّدَ عَلَى إِحْتِرَامِهِمْ.
- اِسْتَشْهَدِ الْأَبَ حَتَّى تَسْتَطِيعَ زَمِيلَاتِكَ أَنْ يَعِشْنَ فِي أَمْنٍ وَ رَاحَةٍ.

- كان الأوروبيون أقلّ تجرّبة من المسلمين.
- كانت شهادتنا الإبرار أعلى النَّاس كرامة و يجب علينا أن نكرّمهم تكريم المحبوبين و الاعزاء.
- أيّها الأعزاء ! كثر المسلمون تجرّبة في الماضي و اعترف علماء الغرب و غيرهم بفضلهم.
- عندما أتحدّث عن اعمال أولادي يجب أن أجعل الكلام أكثر تأكيدا.
- كانت المدرسة مزدحمة و لم يكن فيها مكان للجلوس.
- الباقيات الصالحات خير عند ربك ثوابا.
- صديقي أشدّ منّي قراءة للقرآن.
- يرتفع العباد غدا على قدر عقولهم درجة.
- أحسن أن وطني لا يعاني إلاّ الكسالة و الخمول.
- لا يمتنع بهذه القدرة إلاّ الخفاش

والحمد لله ربّ العالمين

ابراهيم ميركاظمی